

æternorum. Pater boni cuiusque prælati Deus est, A mundus inter fratres suos merito dici poterit.

patres patris hujus, sicut superius diximus, patriarchas, prophetas, apostolosque sanctos intelligimus.

In collibus autem æternis sanctæ electorum animæ non incongrue figurantur, quæ excussis terrenæ occupationis oneribus, sanctis precibus, justis meditationibus sublevati in ipso sui desiderio de con-

valle hujus mortalitatis nonnunquam ad collem rapiuntur sempiternæ æternitatis.

In desiderio eorumdem collium ipse, in quem angeli prospicere desiderant, jure significatur, quia ille solus super omnia et in omnibus ab eis quæritur et desideratur. Bene autem hæc eadem benedictio, licet latenter, insinuat quid fidelis quæque congregatio dilecto doctori suo suppliciter optare

debeat a Domino. Dicat ergo ipsa orando et desiderando quod beatus patriarcha dixit affirmando :

765 *Benedictiones patris tui confortatæ sint benedictionibus patrum ejus, donec veniat desiderium collium æternorum.* Ac si dicat: Benedictiones, quibus a Patre tuo cœlesti ut filius dilectus benedici meruisti, *patrum ejus* patriarcharum, prophetarum, apostolorum omniumque electorum, jam cum Christo regnantium, factis et dictis, orationibus et meritis ita *confortentur*, ut tua benedictio, tua, inquam, doctrina et prædicatio nunquam finem accipiat, quoadusque benedictus æterni Patris Filius per visitantem et consolantem benedictionis suæ dulcedinem *æternis illis collibus*, animabus videlicet solam æternitatis gloriam quærentibus, optatus et desideratus veniat.

Fiant in capite Joseph, et in vertice Nazaræi inter fratres suos. In capite Joseph voluntas doctoris, in vertice intentio accipitur voluntatis.

Optandum ergo est et supplicandum ut et bonam ædicandam proximam voluntatem semper habeat, et intentionem voluntatis ab appetitu humani favoris sollicite custodiat, quia si solius Dei oculis placere in benedictionibus suis quæsierit, *Nazaræus*, id est

Sed quia ex sola solius Dei misericordia et miseratione venit, ut et humiliter et utiliter verbum Dei pronuntiare possit, ad eum, qui dat omnibus affluenter et non improperat, 766 fidelis congregatio hujusmodi supplicationis verba humiliter præmittere ad Deum studeat :

Deus patris tui sit adjutor tuus, et Omnipotens benedicat tibi benedictionibus cœli de super, benedictionibus abyssi jacentis deorsum, ut perfectiores majori supernæ dulcedinis desiderio, te docente, inardescant et inflammentur, et tardiores infernalis abyssi terroribus expergefati ad spiritalem constantiam provocentur.

Benedicat tibi benedictionibus uberum et vulvæ, quatenus illi, qui lac doctrinæ cœlestis intra ulera cordis sui suscipere desiderant, in verbis tuis, unde reficiantur et repleantur, inveniant, atque isti, qui verbum Dei nondum per amorem suscipere meruerunt, tandem in vulva cordis suaviter concipere incipiant.

Benedictiones patris tui confortatæ sint benedictionibus patrum ejus, patriarcharum, prophetarum, apostolorum omniumque justorum, donec veniat desiderium collium æternorum, donec sanctæ illæ animæ ad æternitatis celsitudinem tendentes, illum in benedictionibus, et cum benedictionibus tuis suscipiant, quem præ omnibus et super omnia sitienter desiderant.

Fiant in capite Joseph et in vertice Nazaræi inter fratres suos : Fiat, miserator Domine, et multiplici dono misericordiæ tuæ, ut quoties inter fratres suos verbum tuum pronuntiaturus conserdit, voluntas 767 et intentio voluntatis ejus talis sit, ut in doctrina sua nihil cogitet, quærat aut desideret, nisi ut in ipso et in subdito sibi populo tu solus 768 honoreris et glorificeris, cujus honor et gloria permanet per infinita sæcula sæculorum. Amen.

VEN. GODEFRIDI

ABBATIS ADMONTENSIS

LIBER DE DECEM ONERIBUS ISAIAE

Ex codice ms. Admontensi.

(Opusculum hoc R. P. Bernardus Pezium sub nomine ven. Iremberti abbatis Admontensis primum evulgavit Thesauri Anecd. tomo II, parte I, pag. 428; postea vero cum ipsius Godefridi nostri certissime esse comperisset, illi restituendum esse monuit in Dissertatione prævia ad opera Godefridi, num. XVII. (Vide supra, col. 19.)

PROLOGUS

Omnis homo, quia decem sensibus, quinque videlicet in anima, quinque in corpore abundat, quibus et per quos decem Domini præceptis nonnun-

quam, eheu! contrarius existens miseram animam suam miserabiliter gravat et onerat, decem nobis in libro suo electus Domini propheta Isaias onera præscribit, quibus humerum cordis et corporis virilitate,

supponere debeant, qui ab oneribus peccatorum per decem interioris exteriorisque hominis sensus contractis divinæ pietatis manu lævigari ac exonerrari desiderant. Sed et ad distinguenda hæc eadem onera quasi ad decem regionum loca et populos transcribit, atque unicuique loco et populo onus sibi conveniens figurative attribuens ita adoritur, dicens :

CAPUT PRIMUM.

Onus Babylonis, seu vere penitentium.

ISA. XIII, VERS. 1. Per *onus Babylonem*, quæ interpretatur *confusio*, sive præsens sæculum, sive universi homines accipi possunt, qui confusione peccatorum dejecti injustos se atque peccatores recognoscunt. Talibus siquidem jam dictus propheta onus quoddam, onus scilicet conversionis, quod est initium salutis, imponit. Sub quo etiam qualiter vivere debeant, continuo manifestat :

VERS. 2. *Super montem caliginosum levate signum, et exaltate vocem, levate manum, et ingrediantur portas duces. Caliginosi montis* nomine hostem antiquum, principem utique tenebrarum non injuste possumus intelligere. Qui propter altitudinem superbæ non modo mons, sed et *mons caliginosus* jure nominatur, quia universos, qui ei consentiunt, in præsentī vita tenebris involvit peccatorum, et post hanc vitam ad caliginem mortis, tenebrasque æternorum secum detrahet suppliciorum. *Super hunc montem caliginosum levandum nobis est signum conversionis, exaltanda vox confessionis, levanda manus bonæ operationis*, quia ad expugnandum eum et superandum non sola sufficit conversio, nisi vera peccatorum sequatur confessio. Post levatum signum conversionis, et exaltatam vocem confessionis restat, ut etiam *manus levatur*, hoc est, ut in omnibus Deo placitis actibus strenue seipsum homo exercere conetur.

Sed quia nec hoc homini ad perfectionem tendenti sufficit, nisi omni etiam cœlesti doctrinæ cor et corpus humiliter adegerit, recte subjungitur : *Et ingrediantur portas duces. Duces* dicuntur, qui exercitum ducunt. Et per *duces* boni quique prælati apte intelligi possunt, qui exercitum Domini doctrina et exemplo præeunt, et contra hostis antiqui jacula sollicitè instruunt, armant et muniunt. Isti sane duces tunc quodammodo quasi *portas ingrediuntur*, quando interiores et exteriores sensus subditorum, quos per *portas* intelligimus, monitis illorum et doctrinis suaviter per gratiam Dæi aperiuntur.

Sed quia hæc, quæ de levando signo conversionis, de exaltanda voce confessionis, de levanda manu bonæ et perfectæ operationis dicta sunt, difficultia valde et laboriosa esse homini propheta in Spiritu sancto prævidit, recte, antequam in verba jam dictæ exhortationis et cœlestis doctrinæ prorumperet, præmisit : *Onus Babylonis*. Ac si diceret : Onus istud laboriosæ, sed fructuosæ, difficilis, sed salubris, spiritalis perfectionis, quod diciturus, quod docturus sum, illos suscipere, illos portare con-

nit, qui in *Babylone*, hoc est, qui in confusione peccatorum sorduisse se recognoscunt, qui sub *monte caliginoso*, diabolo videlicet superbo ac tenebroso dure oppressi contrarios divinæ voluntati se existisse dolent et ingemiscunt. Onus quidem est, sed ut libenter suscipiatur, strenueque portetur, verbis sequentibus misericors Dominus illud levigare atque commendare nobis dignatur.

VERS. 3. *Ego*, inquit, *mandavi sanctificatis meis, vocavi fortes meos in ira mea exultantes in gloria mea*. Ac si dicat : Non alienus quis vel extraneus, sed *ego* Dominus creator vester et liberator, *ego* salutis vestræ amator *mandavi sanctificatis meis*, illis utique, quos mira dispensationis meæ gratia ad hoc prædestinavi, ut *sanctificati mei* quandoque fieri debeant, super montem caliginosum per signum conversionis semetipsos elevare, vocem confessionis exaltare, transactæ vitæ criminum manu bonæ operationis delere et abstergere. *Mandavi*, inquam, *sanctificatis meis, vocavi fortes meos in ira mea*, quia quotquot sanctificati mei sunt in prædestinatione, illi etiam fortes mei erunt in electionis vocatione. *Fortes* quidem *mei* erunt : quia non ex se, sed ex me fortitudinem resistendi diabolo et vitiis accipient, et habebunt. *Vocavi* utique eos *fortes meos in ira mea*, in ira amabili, in ira desiderabili, quam misericorditer in eis exercebo, cum per prævenientem pietatis meæ gratiam salubriter eos contra seipsos commovebo, ut pro malefactis suis fortiter sibimetipsis irasci incipiant, et in omnibus bonis actibus fortes se et strenuos exhibeant. Hæc est *ira mea*, ira, inquam, mihi placita, de qua dicit Psalmista : *Irascimini, et nolite peccare* (Psal. iv, 5).

Bene autem postquam dixit, *vocavi fortes meos in ira mea*, adjunxit, *exultantes in gloria mea*, quia sicut ira ejus est, et dici potest, quando pro mala et peccatrice vita sua electos suos sibi ipsis irascentes facit, et sicut fortitudo ejus est, cum vitiis fortiter resistere, virtuosisque actibus fortiter et viriliter insistere eos tribuit, sic *gloria ejus* nihilominus est, et dici potest, quando post subacta vitia, post laudabilis vitæ studia pro bono conscientiæ testimonio humiliter exultare et gloriari cœperint in Domino, quia, dum nihil suis viribus suisque meritis, sed soli Deo totum quod sunt humiliter attribuunt, non in sua, sed in Domini gloria exultantes dici possunt. De hac electorum gloria dicit Apostolus : *Gloria nostra hæc est, testimonium conscientiæ nostræ* (II Cor. i, 12).

Tales profecto quia futuros in Ecclesia sua æterna Dei sapientia præscivit, quasi de laudabili illorum conversatione longe, antequam fieret, per Prophetam istum prophetavit, et prædixit ita dicens : *Ego mandavi sanctificatis meis, vocavi fortes meos in ira mea, exultantes in gloria mea*. Ac si dixisset : Quos *sanctificatos meos* præscivi in prædestinatione, hos etiam *fortes meos* vocabo in conversione sive bona conversatione, et quos mira et ineffabili vocatione

mea confortavero in bona conversatione, hoc etiam A faciam exultantes in gloria mea, hoc est in spiritualis vitæ perfectione. Hanc Domini prophetiam ubi prædictus Domini propheta indicibiliter audire intrinsecus meruit, futura quasi jam præterita considerans consequenter prosequitur dicens :

VERS. 4. *Vox multitudinis in montibus quasi populorum frequentium; vox sonitus regum, gentium congregatarum.* In verbis istis duas vocationes, unam Judæorum, alteram gentium mystice præsignavit, quia ex utroque populo futuros esse prævidit, quorum voce nomen Domini exaltaretur, quorum fidei confessione usque ad consummationem sæculi Deus magnificandus esset et glorificandus. Cum enim dixit, *vox multitudinis in montibus quasi populorum frequentium*, illos prævidit, qui ex Judaico populo ad perfectam fidei colligendi erant plenitudinem. Cum autem adjunxit, *vox sonitus regum, gentium congregatarum*, universorum, qui ex gentili populo in eandem unitatem fidei assumendi erant, præsignavit multitudinem. Nec incongrue vocationem Judæorum, quæ prior, sed minor futura, sub nomine multitudinis populorum frequentium exprimere prophetiam oportebat; ad insinuandam vero vocationem gentium merito ponere debuit, *vox sonitus regum, gentium congregatarum*, quia illos, quos ex populo Judaico assumendos spiritu prophetico præscivit, licet magnos et merito sanctitatis montibus jure comparandos cerneret, eis tamen, qui ex gentibus ad Christum erant colligendi, minores et pauciores eos futuros esse prævidit. Ideoque illos non incongrue quasi *populos frequentes*, istos vero non indignè nominavit *reges potentes*. Ex gentibus enim reges nobiles et fortes prodierunt, qui et se et alios regaliter et potenter juxta præceptum et voluntatem Domini regere cœperunt. *Vox sonitus regum* istorum in omnem terram exivit, quia prædicatio et doctrina eorum per omnem mundi ambitum ad lucrandas Deo animas fortiter insonuit.

Sed et aliter hæc eadem prophetæ verba possumus intelligere. Nam, cum dixit, *vox multitudinis in montibus quasi populorum frequentium, vox sonitus regum, gentium congregatarum*, prævidit futuras in sancta Ecclesia multas arduas et sanctas conversationes, quas per *montes* intelligimus, in quibus audienda esset *vox* et laudatio *multitudinis quasi populorum frequentium*, populorum utique corde et corpore Deo frequenter servientium, inter quos nobiles illi *reges* invenirentur, qui non solum seipsum regere, sed et alios doctrina et exemplo quasi *grandi vocis sonitu* ad rectitudinis normam possent et scirent instituere. Sed per quem aut ex quo hæc populorum frequentia congreganda, per quem, aut ex quo *vox ista sonitus regum* suscitanda erat nisi ex præcepto Patris ingeniti, ex cooperatione Filii unigeniti, ex infusione et illuminatione Spiritus sancti? Hoc enim sanctæ et individue Trinitatis mysterium occulte notare possumus in sequentibus verbis, quibus dicitur: *Dominus exercituum præcepit militiæ belli.*

PATROL. CLXXIV.

VERS. 5. *Venientibus de terra procul, a summitate cæli Dominus, et vasa furoris ejus, ut disperdat omnem terram.* Potest Dominus exercituum Deus Pater intelligi, qui Unigenitum suum misit in mundum. *A summitate cæli Dominus* potest intelligi Deus Dei Filius, qui *a summitate cæli* ad infima mundi pro salute nostra descendit. Per *vasa furoris ejus* potest intelligi Deus Spiritus sanctus, qui eos, quos unigenitus Dei Filius passione mortis suæ a peccatis emundavit, post resurrectionem et ascensionem ejusdem Domini nostri mirifica adventus sui luce mirifice collustravit. Nec absurde in furore Domini Spiritum sanctum, per *vasa furoris ejus* dona ejusdem Spiritus sancti intelligimus. Digne enim hoc *vas* nominatur, quod per dona sua misericorditer in homine operatur. Ipse namque dum venit, et *vasa*, id est dona sua effundere et infundere cordibus hominum cœpit, *furorem* novum nec antea cognitum in eis suscitavit. Tunc primum enim insurgere adversus semetipsos didicerunt, tunc primum furere adversus diabolum, furere adversus vitia cœperunt. Eundem etiam furorem adhuc quotidie in cordibus electorum infusionis suæ dulcedine suscitavit et accendit, dum eos in præsentem bene furentem feliciter contra vitia sævientes facit, atque per hunc furorem male furentem diabolum in eis superat ac prosternit.

Sed quia sanctæ et individue Trinitatis opera mystice in verbis istis notata pro modulo nostro tetigimus, nunc etiam quæ sit *militia belli*, qui sint *venientes procul de terra*, ad quos præceptum Dei Patris, Dei Filii, Dei Spiritus sancti per prophetam dirigitur, audiamus. *Dominus*, inquit, *exercituum præcepit militiæ belli, venientibus de terra procul, a summitate cæli Dominus, et vasa furoris ejus, ut disperdat omnem terram.* Per *militiam belli* universos homines prænotavit, quos, relicto sæculo, contra vitia militaturos, atque spiritualium instrumento virtutum contra diabolum fortiter bellaturos prævidit. Huic tali *militiæ belli præcepit Dominus exercituum* Deus Pater, præcepit *a summitate cæli Dominus*, id est Deus Filius, et *vasa furoris ejus*, id est Deus Spiritus sanctus, ut *procul a terra veniat*, hoc est ut terrena omnia procul a se amoveat, *di perdatque omnem terram*, id est omne quod terrenum, quod infirmum in se deprehendit, *disperdere* et viriliter a se abjicere studeat. Sed quia hoc non nisi per veram penitentiam fieri possit, protinus manifestat, cum subjungit :

VERS. 6. *Ululate, quia prope est dies Domini, quasi vastitas a Domino veniet.* *Ululatus*, qui in corpore et per corpus fit, manifestam penitentiam non injuste exprimit. *Ululate*, inquit, *quia*, si *ululaveritis*, hoc est si perfectam penitentiam egeritis, *prope est dies Domini*, id est supernæ visitationis illuminatio, quæ *quasi vastitas a Domino veniet*, quia quidquid infirmum et peccato obnoxium in vobis invenit, potenter vastabit et auferet. Sequitur :

VERS. 7. *Propter hoc omnes manus dissolventur, et*

37

omne cor hominis tabescet, et conteretur. Possumus hoc loco *manuum* nomine mala opera accipere. Manus utique *dissolvuntur*, quando, superveniente supernæ visitationis die, mala et perversa opera deseruntur et abjiciuntur. *Omne etiam cor hominis tabescit et conteritur*, quando a mala illa fortitudine, qua ad perpetranda vitia uti solebat, per gratiam Dei paulatim deficit et reflectitur. Nam quandiu suaviter et delectabiliter homo peccat, quasi inconvulsus et male forte cor habere comprobatur. Ubi autem præveniente et emolliente divina gratia, voluntas et desiderium peccandi aliquantulum imminuitur, et pristinus ille ardor, quo fervebat ad scelera, rore et gratia Spiritus sancti temperatus aliquantulum refrigescit, tunc quasi contritum *cor hominis salubriter contabescit*. Sequitur :

VERS. 8. *Torsiones et dolores tenebunt, quasi parturiens dolebit. Torsiones et dolores tenere* est afflictionibus corporis, suspiriis atque doloribus cordis retroacta crimina punire atque delere. Sed quid est quod additur : *Quasi parturiens dolebit ? Parturiens* dicitur quasi parere gestiens. *Quasi parturiens* dolet, qui nova quotidie desideria, novum poenitentiae fervorem, novum cœlestis patriæ amorem semper in se et ex se parere gestit. Qualiter autem aut quomodo ad proferendum ex se partum talem homo proficere possit, docet sæpe dictus propheta, cum protinus subjungit dicens :

Unusquisque ad proximum suum stupebit, facies combustæ vultus eorum. Stupor dicitur mentis alienatio, qua homo subito et inopinato horrore concussus nesciens interim quid acciderit, a se quodammodo alienatur. *Proximus* autem iste, ad quem *unusquisque stupere* jubetur, ipsius corpus hominis non incongrue accipitur, a quo alienari, et quod nescire quodammodo salvandus debet in his, in quibus illud antea sciebat et cognoscebat. Nescire illud utique debet in peccatis, quæ scienter prius et libenter cum illo commiserat. Quicumque autem Deo proptio sic se a se alienaverint, necesse est ut secundum subjectam doctrinæ formam deinceps vivere studeant, si perfecte Deo placere desiderant. Sequitur :

Facies combustæ vultus eorum. In facie, per quam homo cognoscitur, cognitio Dei, et cognitio ipsius hominis non injuste accipitur. *Vultus eorum quasi facies combustæ* sunt, qui in vera humilitate semper se peccatores recognoscunt, atque in voluntatibus et desideriiis suis, quæ per *vultus* intelligere possumus, igne poenitentiae jugiter comburuntur, quatenus in sui cognitione humiliter ardentes cognoscere etiam Deum, et cognosci a Deo mereantur.

CAPUT II.

Onus Moab, id est eorum qui in prælatione ac dignitate carnaliter vivunt.

ISA. XV, VERS. 1, 2. *Onus Moab. Quia nocte vastata est Ar Moab, conticuit, quia nocte vastatus est murus Moab, conticuit. Ascendit domus, et Dibon [cod. Edibon] ad excelsa in planctum super Nabo et*

super Medaba, Moab ululavit. In priori onere, quod inscribitur Babyloni, notatur exhortatio conversionis et poenitentiae, qua Deus omnipotens hominem peccatorem in confusione jacentem vitiorum ad se revocat. Secundum autem onus istud, *onus* utique *Moab* ad illos maxime respicit, qui prælati sunt, sed in prælatione sua carnaliter vivunt. Isti denique nomine Moab non inconvenienter possunt intelligi. Moab enim interpretatur *de patre*. De patre utique sunt, qui a Deo Patre, potestatem acceperunt. *Omnis enim*, ut ait Scriptura, *potestas a Deo est* (Rom. XIII, 1.) Sunt quidem *de Patre* id quod sunt, sed secundum Patrem non vivunt id quod vivunt, quia ea, quæ Dei sunt, non sapiunt. Tales in onere isto vox divina arguit, atque ad recognitionem B et poenitentiam revocat, cum dicit :

Quia nocte vastata est Ar Moab, conticuit, quia nocte vastatus est murus Moab, conticuit. Nomine Ar, quod interpretatur *suscitavit*, vel *vigilia*, et animas prælatorum, et animas subditorum non inconvenienter possumus accipere ; per *murum* vero corpus, per noctem ignorantiam. *Quia nocte vastata est Ar*, inquit, *Moab, conticuit*. Ac si dicat : Quia vos, qui de Deo Patre potestatem regiminis accepistis, ipsi male vivendo, et mala in subditis non reprehendendo conticulistis, idcirco *nocte vastata est Ar*, idcirco animæ vestræ, quas semper cœlestibus desideriiis suscitare, et animæ subditorum, super quorum salute summa diligentia vigilare debuistis, *vastata sunt nocte ignorantiae*, atque ex interiori illa vastitate, ignorantia videlicet veritatis, *vastatus est etiam murus*, id est corpus, quod circumdat animam, vastatum est nocte peccati et iniquitatis. *Nocte* peccati corpus, vastatur, quando impudicitiae traditur, et subicitur. Hanc interioris exteriorisque hominis vastitatem manifestius exprimit in sequentibus, ubi iterum atque iterum ad poenitentiam et planctum eos exhortatur, et quid sit quod plangere debeant insinuat, cum subjungit :

VERS. 2. *Ascendit domus et Dibon ad excelsa in planctum, super Nabo et super Medaba Moab ululavit.* Per Dibon, quod interpretatur *fluxus eorum*, non incongrue lascivi et lubrici homines possunt intelligi, quorum *domus ad excelsa* quodammodo ascendit, quando domum carnis, id est corpus super spiritum extollunt, hoc est quando spiritum, qui præsidere et dominari carni deberet, per lubricos et lascivos cordis, corporisque motus carni subiciunt. Nabo vero, quod interpretatur *sessio eorum*, vel *propheta*, dignitatem magisterii, atque officium prædicationis non incongrue significat. Medaba, quod dicitur *de saltu*, bestialem, id est peccatricem prælatorum, nec non et subditorum vitam notat. *Super Nabo*, inquit, *et super Medaba Moab ululavit*. Ac si dicat : Quicumque tales magistri estis, quod nescitis, aut non audetis propter malam vitam vestram reprehendere iniquitatem in subditis, *ululate super Nabo et super Medaba. Ululate* utique, quod sedem et locum regiminis accepistis. Flendum enim vobis est et geme-

dum, quia et ipsi bestialiter vixistis, et bestialiter A modo spiritualium est, apte monstratur, cum dicitur :
vivi-
vientes non reprehendistis. Hæc quidem verba sunt
Dei omnipotentis prælatos et subditos ad pœnitentiam misericorditer exhortantis. Nunc etiam qualis
modus pœnitentiæ esse debeat, continuo verbis sequentibus manifestat :

In cunctis, inquit, capitibus ejus calvitium, omnis
barba radetur. Calvitium est, ubi evelluntur, aut
sponte crines decidunt. In cunctis capitibus cunctas
mentis intentiones accipere possumus, in quibus decalvari quodammodo debent atque nudari qui per
veram pœnitentiam Deo cupiunt reconciliari. Perfectus enim perfectæ pœnitentiæ modus est cunctas
malas voluntates, voluntatumque intentiones non
bonas de capite, id est de corde pœnitendo extrahere atque evellere. Postquam sic homo interior a
noxiiis illis crinibus, perversis videlicet voluntatibus et intentionibus decalvatus fuerit, restat ut omnis
etiam barba radatur. In barba et per barbam virtuosa et virilia opera intelligimus. Omnis barba radenda
est, quia illud etiam, quod bene et viriliter gessit, et si quid virtutis inesse sibi credit, in considera-
tione et comparatione malorum, quæ commisit, parvipendere perfecte pœnitens debet, et quasi nihil et
inutile reputare. Ad solam tantummodo pœnitentiam et satisfactionem constanter semetipsum constringat, sicut mysticus sequentium ordo verborum docet, quo dicitur :

Vers. 3. In triviis ejus accincti sunt sacco, super
tectis ejus, et in plateis ejus omnis ululat [al. omnis
ululatus descendit in fletum].

Possimus intelligere in triviis spiritum, animam et corpus nostrum, vel etiam cogitationes, sermones nostros et operationes. Hæc enim quasi tres viæ sunt, quibus aut accedimus ad Deum, aut recedimus a Deo. In triviis suis sacco se accingit qui ad triplicem pœnitentiæ fletum se constringit. Super tecta vero ejus, et in plateis ejus omnis ululat, quando super carnem et in carne sua, quæ per tecta accipi potest, triplices spiritus et animæ et corporis excessus, et unctos, ut ita dicam, latæ atque criminose vitæ excursus, quos per plateas intelligimus, dignæ animadversionis sententia punit, et vindicat. Sed quia non multum prodest afflictio carnis, nisi adsit etiam humilitas mentis, recte subjungitur : Descendit in fletum.

Vers. 4. Clamavit Hesebon, et Eleale, usque Jasa audita est vox ejus [al. vox eorum]. Hesebon interpretatur cogitationes, Eleale ascensio, Jasa factum sive mandatum. In fletum homo descendit, quando et carnem per pœnitentiam macerat, et corde per veræ humilitatis descensum Deo approximat. Clamat Hesebon et Eleale, quando ascendentes, id est superbas cogitationes suas digno cordis corporisque gemitu et in oratione et in confessione accusat et damnat. Usque Jasa audita vox ejus dicitur, quando factis et dictis mandatum Domini exsequi et observare nititur. Sed quia virtus hæc non omnium, sed solum-

Super hoc expediti Moab ululabunt, anima ejus ululabit sibi. Ac si dicatur : Non illi, qui in sæculo sunt, et peccatis sæculi deprimuntur, sed hi, qui per gratiam Dei mundum reliquerunt, qui ab operibus peccati se per pœnitentiam et conversationem alienaverunt, et expelierunt, sive sint prælati, qui per Moab intelliguntur, sive sint subditi, qui quasi expediti Moab dicuntur, super hoc ululabunt. Super hoc utique, quod novissime posuimus, hoc est super sublimes cogitationes suas digne possunt pœnitere, digne, ut ita dicam, in interioribus mentis excessibus sciunt semetipsos defflere. Recte autem additur : Anima ejus ululabit sibi. Quia quicumque hoc modo non solum pro malis operibus, sed pro superbis cogitationibus suis Deo satisfacit, hic profecto sibi ululat, quia utiliter ululat. Per talem enim fructum pœnitentiæ æternæ sibi salutis gaudia comparat. Hanc autem pœnitentiam solus Deus sola miserationis suæ gratia in homine operatur, sicut ex persona ejus mox subinfertur, cum dicitur :

Vers. 5. Cor meum ad Moab clamabit, vectes ejus usque ad Segor vitulam conternantem. Cor Domini voluntas est Domini. Et est quasi dicat : Si quis pœnitentiam hanc, de qua jam dictum est, acceperit, atque in ea constans et perfectus inventus fuerit, et perseveraverit, non suis viribus, sed meis humiliter attribuat miserationibus, quia nisi cor meum ad eum clamaverit, hoc est nisi misericors voluntas mea, voluntaria misericordia mea illum prævenierit, et subsecuta fuerit, nec in anima digne pœnitere, nec in corpore aut ex corpore dignos pœnitentiæ fructus proferre poterit. Sequitur :

Vectes ejus usque ad Segor vitulam conternantem. Segor interpretatur parva. Et non incongrue per Segor, vitulamque conternantem, quam beatus Hieronymus vaccam triennem nominat, parva, id est humilis, et perfecta pœnitentia intelligi poterit. Homo quidem sicut in anno tricesimo viribus corporis et virtutibus mentis maxime valet, sic in anno tertio hoc genus animalium maximam fortitudinem habet. Et idcirco humilis pœnitentia vitulæ conternanti apta comparatur. Maximam enim fortitudinem ad obtinendam apud Deum remissionis gratiam pœnitentia illa habet, quam vera humilitas comitatur, et quæ per firmam et fortem vitæ custodiam, quam per rectes intelligimus, adornatur.

Est et aliud, ob quod vera et humilis pœnitentia vitulæ conternanti, quæ in tertio, ut diximus, anno robustissima est, jure assimilatur, quia nisi triplex pœnitentiæ nostræ gemitus sit, nec perfecta est, nec perfecta dici potest. Est autem triplex pœnitentia, pœnitere anima, pœnitere spiritu, pœnitere corpore. Hæc triformis pœnitentia manifestius demonstratur in sequentibus, cum dicitur :

Per ascensum enim Luith flens ascendet, et in via Oronaim clamorem contritionis levabunt. Luith gena, Oronaim foramen maroris interpretatur. Sed

quid per *ascensum Luith*, per ascensum, inquam, *A* *generarum* nisi ascendens ab imo cordis fluvius lacrymarum significatur? Aut quid per ascensum lacrymarum, quæ per genas defluunt, et in genis videntur, nisi pœnitentia exterioris hominis, quod est corpus, figuratur? Quasi *per Luith flens ascendit*, qui lacrymarum, cæterorumque bonorum operum indicibus pœnitentiam in corpore ostendit.

Postquam per ascensum Luith hoc modo flens ascendit, *in via Oronaim clamorem contritionis tandem levare incipit*. Per *Oronaim*, quod interpretatum *foramen mœroris* diximus, cor cujusque electi intelligi potest, quod *foramen mœroris* non injuste dicitur, quando ex advenientis et aspirantis Spiritus sancti gratia a pristina sui durtitia per timorem et amorem Dei perforatum et emollitum salubri in se mœrore conteritur. Ipse enim Spiritus sanctus quasi via quædam est, quo ducente, imo aspirante cor hominis et foramen mœroris fit, et clamorem contritionis levare incipit. *In via enim Oronaim clamorem contritionis levare est*, anima pœnitente, corde dolente ac mœrente antiqua peccatorum contagia jugiter deplorare. Post hæc recte subjungitur :

VERS. 6. *Aquæ enim Nemrim desertæ erunt, quia aruit herba, defecit germen, viror omnis interiiit.* *Nemrim pardi* sive *prævaricatores* interpretatur. Nec incongrue per *aquas Nemrim*, per *aquas pardorum* sive *prævaricatorum* intelligimus mala, et iniqua desideria, quæ hominem instabilem, per pardum, qui incontinenens et instabilis fera est, designatum, et prævaricationem divinæ voluntatis inclinari faciunt. *Aquæ istæ Nemrim desertæ erunt*, quia post levatum perforati per mœrorem pœnitentiæ cordis clamorem ac contritionem, malæ carnis concupiscentiæ, Spiritu sancto adveniente et agente, ita comprimuntur et retinentur in homine, quod more solito diffluere ac decurrere nequeunt, hoc est quod cor hominis, factum jam *foramen mœroris*, consueto instabilitatis et prævaricationis fluvio abripere ac a Deo separare non possunt..

Post desertas aquas *Nemrim*, post edomita et compressa mala desideria apte sequitur, *quia aruit herba, defecit germen, viror omnis interiiit*. Potest designari per *herbam* voluntas peccati, per *germen* opus peccati, per *virorem* perseverantia peccati. Bene quidem *aruisse herba* dicitur, quando perversa voluntas, quasi subtracto prædictarum humore aquarum, exsiccata, imo superata fuerit. *Defecit germen*, quando sublata per misericordiam Dei mala voluntate de corde. opus etiam peccati reciditur a corpore. Reciso mali operis germine *viror omnis interiiit*, quia in homine illo, in quo voluntas et opus peccati, quantum in hac vita possibile est, desiit, perseverantia peccati feliciter deperit. Hic est perfectæ pœnitentiæ modus, quem misericors Dominus omnibus salvari cupientibus præmonstravit, atque præscripsit, quem ut attentius commendaret, protinus subjunxit, et ait :

VERS. 7. *Secundum magnitudinem operis, et visitatio eorum.* Possumus verba ista sic intelligere, ut *secundum magnitudinem* peccati mensura pœnitentiæ et satisfactionis debeat extendi, sicque secundum magnitudinem bonæ operationis, perfectæque satisfactionis aderit homini gratia et dulcedo supernæ *visitationis*. *Hæc autem omnia*, ut in Job dicitur, *operatur Deus tribus vicibus per singulos* (Job. xxxiii, 29). In tribus his vicibus, quibus salutem hominis omnipotens Deus operatur, exhortatio, modus, atque perfectio pœnitentiæ mystice notatur. Exhortationem præmisit, modum ostendit. Nunc etiam quid sit perfectio pœnitentiæ declarat, cum dicit : *Ad torrentem salicum deducunt eos*.

VERS. 8. *Quoniam circuit [al. circuivit] clamor terminum Moab, usque ad Gallim ululatus ejus, et usque ad puteum Elim clamor ejus, quia aquæ Dibon repletae sunt sanguine.*

Salices arbores infructuosæ sunt, quia nullum aptum humanis usibus fructum proferunt. Quod dicit : *Ad torrentem salicum deducunt eos*, id est ac si dicat : Qui præscriptam exhortationem susceperint, qui juxta præmonstratum pœnitentiæ modum digne pro peccatis suis Deo satisfecerint, exitiales illos peccatorum fructus, quos aliquando proferre solebant, ad felicem quamdam sterilitatem *deducunt*, quia viriliter eos a corde et corpore suo eradicant, ne solito more consurgere, vel prævalere eis valeant.

C Et unde hoc? Ex eo utique, quia *circuit clamor terminum Moab, usque ad Gallim ululatus ejus. Terminus Moab* finem hominis pœnitentis non incongrue significat. Per *Gallim* vero, quod interpretatur *vituli*, vel *arenarum tumuli*, ipsa mors hominis potest accipi. *Circuit clamor terminum Moab, usque ad Gallim ululatus ejus* pervenit, quando et in pœnitentia cordis, quæ per *clamorem*, et in pœnitentia corporis, quæ per *ululatum* potest accipi, usque ad finem vitæ suæ homo justus perseverat, et persistit. De hoc tali homine recte adhuc subditur :

Et usque ad puteum Elim clamor ejus, quia aquæ Dibon repletae sunt sanguine. Verbum istud *Elim*, quod interpretatum *arietes* sive *fortes* sonat, Deum omnipotentem non incongrue significat, qui est fons et origo omnium bonorum, qui fortitudo fortis, et confortans est omnium arietum, omnium utique doctorum suorum. Per *Dibon* vero, quod *sufficiens mœror* interpretatur, sufficiens pœnitentiæ lamentum apte figuratur, quæ tunc vero Deo sufficit, quando *repleta sanguine*, hoc est quando per mortem, quæ per *sanguinem* hoc loco intelligi potest, consummata fuerit. *Clamor* hoc modo pœnitentis, pœnitentiam suam simul cum morte finientis, *ad puteum Elim* audietur, quia ab eo qui, sicut jam diximus, fons et origo, fortitudo suorum est et consummatio, æternæ fortitudinis stabilitate, stabili et incommutabili perpetuæ beatitudinis jucunditate remuneratus stabilietur. Unde et adhuc subditur :

Ponam enim super Dibon additamenta : qui fugerint de Moab leonem, et reliquias terræ. Ac si dicatur voce Dominica : Super hominem illum, qui sufficientem habet mœrorem, et in eo perseveraverit usque ad vitæ consummationem, hæc *additamenta ponam*, hanc pietatis et misericordiæ mez gratiam adjiciam, quod eum non solum in anima, qua *fugere* peccati delectationem consueverat, post præsentis vitæ terminum salvabo, sed *et reliquias terræ*, corpus videlicet, quo peccati operationem fugit, quantum potuit, in die novissimo resuscitatum simul cum anima glorificabo, dans ei in præmium *leonem illum nobilem*, leonem magnum, qui surrexit de tribu Juda, unigenitum utique Filium meum, qui omnium sanctorum suorum erit corona, laus et infinita gloria per sæcula sæculorum. Amen.

Ecce *onus Moab*, onus utique nomen et locum regiminis tenentium, sed juxta dignitatem nominis non videntium. Ecce alta et sublimis Altissimi doctrina, in qua sic prælatos arguit, quod in eorum correptione vitam etiam subditorum a pravitate tuz tortitudine revocat, atque corrigit, in qua post zelum justæ invectionis ad mansuetudinem paternæ recurrit exhortationis, post mansuetudinem exhortationis, modum ostendit pœnitentiæ et satisfactionis. Docet etiam quid sit pœnitentiæ perfectio; ad ultimum, quæ et quanta eandem pœnitentiam æterna beatitudinis sequatur remuneratio. Quicumque onus istud, quod secundum est in numero, super se susceperit, quicumque juxta præscriptam et præmonstratam in illo æterni Patris doctrinam, vitam, actus, moresque suos componere curaverit, ad onus tertium, quod inscribitur Damasco Deo propitio pertingere poterit.

CAPUT III.

Onus Damasci, seu eorum, quos perfecte pœnitent male perpetratorum.

ISA. XVII, VERS. 1, 2. *Onus Damasci. Ecce Damascus desinit esse civitas, et erit sicut acervus lapidum in ruina. Derelictæ civitates Aroer gregibus erunt et requiescent ibi, et non erit qui exterreat.*

Damascus, qui *bibens sanguinem* vel *osculum sanguinis*, sive *sanguinis cilicii* interpretatur, hominem perfecte pœnitentem, atque secundum ea quæ in præmisso jam onere æterna Dei docuit sapientia, viventem significat, qui quasi *sanguis cilicii* sit, quando per asperitatem veræ atque perfectæ pœnitentiæ maceratus et cruentatus reconciliari Deo cœperit. Fit etiam *bibens sanguinem*, quando corpore et sanguine Domini nostri Jesu Christi suaviter pascitur, atque potatur, et per omnimodam mentis abjectionem, bonamque et justam corporis actionem ejusdem Domini nostri passionem strenue, quantum potest imitatur.

Potest etiam *osculum sanguinis* non inconvenienter nominari, quando sincero cordis affectu sanguinem, id est passionem Christi suaviter atque humiliter diligere incipit et venerari. *Osculum enim sanguinis* est amor et imitatio Christi passionis. De tali

homine recte dicitur : *Ecce Damascus desinit esse civitas*, quia per cilicium pœnitentiæ purgatus, per gloriosam corporis et sanguinis Christi participationem vegetatus, per dilectionem et imitationem passionis Christi Christo ex parte conformatus, *desinit esse* quod erat incipit esse quod non erat, *desinit esse civitas* diaboli, incipit esse civitas Dei; *desinit esse civitas* peccatorum, incipit esse civitas virtutum. Hoc enim verbis sequentibus mystice ostenditur, cum protinus subinfertur :

Et erit sicut acervus lapidum in ruina. In *acervo lapidum*, qui ex multa saxorum collectione sit, multitudo diversarum virtutum intelligi poterit. *Erit sane sicut acervus lapidum in ruina*, quando ruere mala, et surgere bona in eo incipiunt. Ruente *cervata* ex diversis peccatis machina vitiorum, surgit et crescit in altum diversitas bonarum virtutum, laudabiliumque multitudo operationum. Unde sequitur.

Derelictæ civitates Aroer gregibus erunt, et requiescent ibi, et non erit qui exterreat. *Aroer myrica*, id est infructuosæ arbores sunt, quarum succus cibo hominis admistus, sive in potu sumptus extinguere charitatis fœdera, suscitare inimicitias et odia dicitur. Per *civitates Aroer*, civitates, ut ita dicam, sterilitatis, interiores exterioresque hominis sensus intelligere possumus, qui quasi infructuosæ arbores sunt, quando iniquitati ad iniquitatem serviunt. Sed *derelictæ civitates Aroer gregibus erunt*, quando sensus illi, qui civitates vitiorum erant, receptacula et habitacula *regum*, id est bonarum virtutum esse incipiunt. Bene autem additur, *et requiescent ibi, et non erit qui exterreat*, quia fugatis vitiis et superatis, in virtutibus homo et virtutes in homine ita *requiescent*, et regnabunt, ut *non sit qui exterreat*, hoc est, ut nec ipse quidem diabolus exturbare eas atque fugare, vel auferre homini valeat.

VERS. 3. *Et cessabit adjutorium ab Ephraim, et regnum a Damasco, et reliquiæ Syriæ sicut gloriam filiorum Israel erunt, dicit Dominus exercituum, Ephraim frugifer, Syria sublimis, Israel vir videns Deum* interpretatur. *Cessabit adjutorium ab Ephraim*, quando inspirante Deo homo exterior, quem per Ephraim intelligendum credimus, fructum talem quærere a se et proferre desinit, qualem antea peccando peccatisque consentiendo quærere atque proferre consuevit. Sublato ab Ephraim tali hoc adjutorio etiam *regnum a Damasco cessabit*, quia succedens et succrescens regnum virtutum, regnum vitiorum ab homine illo, qui jam, ut diximus, Damascus factus est, evellet, et dissipabit. Dissipato regno vitiorum *reliquiæ Syriæ, sicut gloria filiorum Israel erunt*, quia anima illa, quæ jam Syria, id est sublimis facta est, utpote liberata et emundata a peccatis, *gloriæ filiorum Israel*, gloriæ, inquam, filiorum Deum amantium, Deum videre desiderantium, conformatur exemplo, eorum justis operibus mundisque cogitationibus quas per *reliquias Syriæ* intelligimus, sollicitè elaborans, ut filiis Israel an-

numeretur, ut ad visionem Dei ipso adjuvante per-
tingere mereatur. Sequitur :

VERS. 4. *Et erit in die illa : attenuabitur gloria Jacob, et pingues carnes ejus marcescent* [al. *et pinguedo carnis ejus marcescet*]. Per Jacob qui supplantator interpretatur, idem homo, qui et per Damascum non incongrue figuratur. *Dies illa*, in qua *gloria Jacob attenuabitur*, supernæ visitationis gratiam apte figurat. Per hanc enim, ut primum homo illuminatus cognoscere seipsum, et renuntiare sibi ipsi cœperit, *gloria Jacob quodammodo attenuatur*, quia si quid gloriæ vel favoris aut ex vitiorum supplantatione, aut ex laudabili conversatione subortum intrinsecus fuerat, per humilitatem evacuat nihil suis viribus aut meritis, sed totum quod est, quod habet, soli Deo humiliter attribuit. Bene autem additur, *et pingues carnes ejus marcescent*, quia dum propriam infirmitatem, Deo illuminante, perfecte cognoscere cœperit, omnis illa carnalium sensuum, velut pinguis et prævalida fortitudo, quasi exsiccata per humilitatem contabescit.

VERS. 5. *Et erit sicut congregans in messe, quod restiterit, et brachium ejus spicas leget*. Fit nonnunquam ut sæculum homo relinquat, nec in ipso tamen conversionis suæ aditu pro his quæ in sæculo deliquit, recte et perfecte accusare se Deo in confessione sua sciat aut valeat ; quod tamen in processu temporum plenius addiscet, cum *erit sicut congregans in messe, quod restiterit*, quia omnem vitam, actusque suos quasi ad faciendam sibi quamdam æternæ salutis messem sollicite colligit, discutit et examinat, et si quid restitisse sibi nondum defletum sive confessum invenerit, peracuta veræ atque perfectæ confessionis falce abscidere festinat : *Brachiumque ejus spicas leget*, quando post confessionem fortiter atque viriliter Deo satisfacere cœperit. Per *brachium* enim fortitudo ; per *spicas* vero honorum operum designare potest multitudo.

Et erit sicut quærens spicas in valle Raphaim. Raphaim interpretatum dicitur *gigantes*. In *valle Raphaim* spiritalem quamlibet conversationem accipere possumus, in qua homines tales congregati sunt, et congregantur, qui ob perfectæ vitæ fortitudinem merito gigantibus comparantur.

Aliter nomine *Raphaim* malignos spiritus, per *vallem* humiles justos quosque homines intelligere possumus ; qui idcirco *vallis Raphaim* vallis utique eorumdem malignorum spirituum dici possunt, quia despectui eis sunt. Quanto enim apud se humiliores, tanto apud malignos spiritus sunt despectiores. Erit homo bonus *sicut quærens spicas in valle Raphaim*, quia inter homines illos, qui in humilitate Deo serviunt, quos propter humilitatem et mansuetudinem maligni spiritus despiciunt, humiliter quærit, si quid in eis videre vel audire ab eis valeat quod imitetur, per quod ad amorem patriæ cœlestis magis ac magis accendatur. *Spicas enim in valle Raphaim quærere* est in spiritali conversatione ab uno exemplum sumere humilitatis, ab altero exemplum

obedientiæ, patientiæ, charitatis, ab illo exemplum bonæ actionis, ab isto exemplum gravitatis, spiritalisque constantiæ atque fervoris. Ex hac optima spicarum collectione, ex hac humili humiliter viventium imitatione duo illi motus timor utique Dei et amor surgunt in anima, de quibus protinus subinfertur :

VERS. 6. *Et relinquetur in eo sicut racemus, et sicut excussio oleæ duarum aut trium olivarum in summitate rami*. Potest per *racemum* amor Dei, per *oleam* ipsa hominis anima intelligi, quæ non inconvenienter oleæ comparari, vel etiam olea nominari poterit, quando oleo misericordiæ Dei perfusa, atque a pristina sua durtitia divinitus emollita, perfecte timore Dei et amore attacta fuerit. Et bene dicitur, *relinquetur in eo sicut racemus, et sicut excussio oleæ duarum aut trium olivarum*, quia, dum ex una parte amore Dei possidetur, ex altera parte timore Dei tangitur, ex duobus his motibus fit salubris quædam *excussio, excussio* utique *duarum aut trium olivarum*. *Duarum olivarum* nomine duplicem penitentiam possumus accipere. Duplex autem penitentia est et neglecta bona, et commissa mala districte penitere atque deslere. *Trium vero olivarum excussio* est provida ac sollicita sermonum, operationum, cogitationumque excussio, quam *olea* illa, anima videlicet oleo misericordiæ Dei peruncta quodammodo excutit, dum hoc non solum discutit, et examinat ubi factis aut dictis illicitum quid admiserit, sed etiam hoc indiscussum præterire non patitur, ubi vel minutissimis cogitationibus a rectitudinis semita deviaverit.

Nec prætereundum quod additur, *in summitate rami*. *Ramus* utique boni odoris fragrantiam non incongrue designat qui ab hac, quam jam diximus, *duarum aut trium olivarum excussione* sive discussione procedens in conspectu Dei ascendit. Summus etenim et suave redolens odor est coram Domino penitentia illa quæ, post excussa et discussa dicta, cogitationes et opera modo neglecta bona punit, modo commissa mala dignæ animadversionis zelo absumit. Emundatus et illuminatus per duplicem hanc penitentiam ad sacræ Scripturæ paulatim homo proficit intelligentiam, sicut typica significatione ostenditur, cum protinus adnectitur :

Sive quatuor aut quinque, in cacuminibus ejus fructus ejus, dicit Dominus exercituum. Quid in *cacuminibus* nisi arduos animæ sensus, vel quid per *quatuor* aut *quinque fructus ejus* nisi evangelicum et legalem fructum intelligimus? Quatuor enim aut quinque fructus in cacuminibus suis homo quodammodo habet, quando Novi Testamenti scripturam, quæ per *quatuor*, et Veteris Testamenti scripturam, quæ per *quinque* intelligitur, utiliter ac fructuose audire, arduosque animæ suæ sensibus comprehendere et intelligere, factisque sagaciter exsequi et custodire cœperit. Sequitur :

VERS. 7, 8. *In die illa inclinabitur homo ad factorem suum, et oculi ejus ad sanctum Israel respici-*

cient. Et non inclinabitur ad altaria, quæ fecerunt manus ejus, et quæ operati sunt digiti ejus. In die illa supernæ visitationis ad factorem suum homo inclinatur. Inclinari enim est humiliari, quia quanto per dilectionem et cognitionem Deo approximatur, tanto verius atque perfectius coram eo se humiliat. *Et oculi ejus ad sanctum Israel respicient. Sanctus Israel sanctam hominis mentem significat, quæ vere sancta dici poterit, quando ista stabilita et sancita in Domino fuerit, ut nihil sit, quod exterius libeat, sed totis desideriis et affectibus semper ad Deum respicere gaudeat.*

Et non inclinabitur ad altaria, quæ fecerunt manus ejus, et quæ operati sunt digiti ejus. Per altaria, quæ fecerunt manus ejus, bona opera, per digitos autem discretionem bonorum operum intelligere possumus. *Ad altaria, quæ fecerunt manus ejus, et quæ operati sunt digiti ejus, homo non inclinatur,* quando in ipsis etiam actibus suis, quæ discrete, et simpliciter pro Domino operatus est, quasi impium et indignum seipsum judicat, totumque ei, a quo accepit, in vera humilitate attribuit.

Non respiciet lucos et delubra. Per lucos, in quibus sacrificia dæmonis parari et offerri olim consueverat, accipere possumus masculos amantes [cod. amare] ac juxta turpitudinem sæculi viventes, sequē diabolo quotidie per mala opera sacrificantes. Per delubra vero, in quibus idola servabantur, et colebantur, feminæ, quæ post vanitates sæculi et concupiscentias carnis incedentes templa dæmoniorum sunt, non incongrue figurantur. Hos profecto lucos et hæc delubra homo ille, qui eo, ut prædiximus, ordine processerit, nullo modo respicit, quia voluptates eorum totumque, quod in hoc mundo desiderari vel possideri potest, spe cælestis patriæ prorsus abjicit et contemnit.

VERS. 9. *In die illa erunt civitates fortitudinis ejus derelictæ sicut segetes et aratra, quæ derelicta sunt a facie filiorum Israel, et erit [al. eris] deserta.* Per civitates fortitudinis ejus possunt intelligi universi sensus ejus, in quibus male fortis erat, quando fortiter ac suaviter vitiis ministrabat. Istos sane sensus suos, qui quasi quædam civitates fortitudinis ejus sunt, homo spiritalis ex parte relinquit, et ex parte non relinquit. Relinquit eos, non ut perdat, sed ut melius habere incipiat. *Relinquit eos sicut segetes et aratra, quæ derelicta sunt a facie filiorum Israel,* quando a mala fortitudine illa, qua ad peccata et vitia confortabatur, potenter eos retrahit; non relinquit eos, quando ad profandas bonorum operum segetes quasi quædam aratra ad quotidiana spiritalis vitæ exercitia exemplo filiorum Israel, filiorum, inquam, Deum videntium, Deum diligentium fortiter circumfert et inflectit. Igitur quæcunque beata anima ita seipsam non relinquens relinquit, deserta erit. *Erit deserta a diabolo, erit deserta a mundo, erit deserta a peccato, quia neque mundus, neque peccatum, neque ipse peccati auctor diabolus in illa die, in illa supernæ visitationis luce ap-*

propinquare ei audebit. Sed quia dies hæc stabilis in hac vita esse non potest, sed ex succedente tentationum nocte nunc in corpore extrinsecus profectum suum retardari plerumque et impediri homo conspicit, cumque aliorum profectum videt, parum aut nihil proficere se dolens, gemebunda cordis voce loquitur ad se dicens intra se :

VERS. 10. *Quia oblita es Dei Salvatoris tui, et fortis adjutoris tui non es recordata, propterea plantabis plantationem infidelem, et germen alienum seminabis.* Per plantationem infidelem notamus malas cogitationes; per germen alienum, minus perfectas actiones. *Quia oblita es, inquit, Dei Salvatoris tui.* Ac si dicat: Hoc quidem divina justitia exigit, quia injustitia tui ita commervit, ut quæ oblita es Dei Salvatoris tui, et fortis adjutoris tui recordata non es, cum recordari debueras, inutilium atque malorum importunitati cogitationum nolens et invita modo subjaceas, et quia neglexisti facere bonum quod debueras, nunc etiam, cum non vis, imperfectæ actionis offendiculum evadere nequeas.

VERS. 11. *In die plantationis tuæ labrusca.* Quia reducta ante oculos tuos dies pristinae plantationis, dies, inquam, transactæ conversationis nil tibi repræsentat nisi labruscam, intolerabilem utique cordis duritiam; attamen, si de bonitate et misericordia Dei confidens laboribus, quibus potes, constanter ac perseveranter insudaveris, *mane semen tuum florebit,* quia clarescente super te mane supernæ visitationis ac miseracionis, omnipotens Deus tandem aliquando in bonum fructum semen tuum, id est laborem operum tuorum consurgere faciet.

Sic, sic defectum suum humiliter defendo rursum de misericordia Dei spem consolationis resumit, atque ad majorem laboris constantiam semetipsum hortatur, et dicit: *Ablata est messis in die hæreditatis, et dolebis graviter.* In hæreditate sancta conversatio, in messe bona potest designari actio. Et est, quasi fidelis anima doleat et indicat in semetipsa: Quia in sancta hac conversatione, in qua, et per quam hæreditatem patriæ cælestis obtinere, et deservire deberes, sola tu sine fructu bonæ actionis incedis, expedit tibi, ut graviter doleas; expedit, inquam, ut aliis gaudentibus et exsultantibus, tu ex assidua peccatorum tuorum recordatione contristeris; ut aliis comedentibus, dormientibus, aliisque licitis rebus licite utentibus, te jejuniorum frequentia, vigiliæ instantiæ, te ipsum castigando, etiam licita tibi non licere existimans semper coram Deo humiliteris.

CAPUT IV.

Onus Ægypti, seu perfecta penitentia, quam Deus potentia divinitatis suæ misericorditer et mirabiliter in homine operatur.

ISA. XIX, VERS 1-3. *Onus Ægypti. Ecce Dominus ascendet super nubem levem, et ingreditur Ægyptum, et movebuntur simulacra Ægypti a facie ejus, et cor Ægypti tabescet in medio ejus. Et concurrere faciam Ægyptios adversus Ægyptios, et pugnabit vir contra-*

fratrem suum, et vir contra amicum suum, civitas ad- A
versus civitatem, regnum adversus regnum. Et dis-
rumpetur spiritus Ægypti in visceribus ejus, et consi-
lium ejus præcipitabo. Totum onus istud videtur
agere de perfecta pœnitentia, quam Deus omnipotens
potentia divinitatis suæ misericorditer et mirabiliter
operatur in homine. Onus autem istud illi soli
convenit, solus ille utiliter portare poterit, qui
sibi præcedenti onere, quod inscribitur Damasco,
humiliatus, quemadmodum diximus, et exercitatus
atque eruditus fuerit. Ecce Dominus, ait propheta
ascendet super nubem levem, et ingreditur Ægyptum.
In nube levi levigata et alleviata a peccatis et vitii
vita hominis potest intelligi. In Ægypto autem, quæ
persequens, vel tenebræ, vel angustans tribulatio in-
terpretatur, cor hominis non incongrue figuratur. B
Super nivem levem Dominus quodammodo ascendit,
quando hominem, quem a malo gravi peccatorum
onere levigavit, ascendentem et proficientem in vir-
tutibus facit. Ingreditur etiam Ægyptum, quando
cor illud, quod tenebrosum antea fuerat, radio vi-
sitantionis suæ penetrat et illuminat.

Et movebuntur simulacra Ægypti a facie ejus. Per
simulacra, quæ ideo simulacra dicuntur, quod sim-
ulant sanctitatem et deitatem, et tamen non ha-
bent, ea opera hominis quæ bona similia sunt, sed
ad malum finem tendunt, congrue satis intelligi
possunt. Simulacra moventur, quando mala opera
mutantur. Sed unde hæc simulacrorum motio?
unde, inquam, hæc malorum operum mutatio? A
facie ejus, a cognitione videlicet Dei omnipotentis;
nam cum homo præsentia visitantis se majestatis
supernæ irradiari intrinsecus cœperit, ipsa etiam
opera sua quæ bona et justa credidit, mala et injusta
invenit. Sed quia plerumque fit ut homo peccata re-
linquat corpore, et tamen adhuc ea sentiat in vol-
untate, apte subjungitur :

Et cor Ægypti tabescet in medio ejus. In corde
Ægypti intelligere possumus voluntatem hominis.
Cor Ægypti tabescit in medio ejus, quando supernæ
pietatis gratia attactum ab omni noxia voluntate in-
firmari cœperit, atque in laudabili quadam medie-
tate ita se in se continet, quod nec prospera nimium
diligat, nec adversa nimium metuit. De hoc tali ho-
mine in tam laudabili medietate consistente quid
adhuc subjungat Dominus, audiamus :

Et concurrere, inquit, faciam Ægyptios adversus
Ægyptios. Per concurrentes Ægyptios adversus Ægy-
ptios unum eundemque hominem congrue satis in-
telligere possumus. Concurrere facit Dominus Ægy-
ptios adversus Ægyptios, quando homines persecu-
tores adversus homines peccatores, homines, in-
quam, pœnitentes adversus homines peccantes felici
discordia suscitavit. Bonus sane et feliciter dis-
cordans concursus Ægyptiorum adversus Ægyptios
fit, quando is qui Ægyptius erat peccando, Ægy-
tius esse incipit districtæ animadversionis sententia
in seipso peccata persequendo et puniendo. Unde
minus subinfertur :

Et pugnabit vir contra fratrem suum, et vir contra
amicum suum, civitas adversus civitatem, regnum
adversus regnum. Per fratrem et amicum spiritum
hominis et corpus congrue intelligere possumus. Pu-
gnat vir contra fratrem suum, quando ipsis volun-
tibus suis quæ in spiritu fiunt viriliter homo resis-
tere incipit. Pugnabit vir contra amicum suum, quando
corpus suum, quod contra Deum prius amaverat,
quasi inimicum propter Deum reputat, quando illud
quasi inimicum cœterit, diversisque adversitatibus
alque laboribus domat et confringit. Pugnabit etiam
civitas adversus civitatem, quando civitas bonorum
operum adversus civitatem malorum operum con-
surgit. Pugnabit regnum adversus regnum, quando
forti et virili constantia bonæ actionis regnum vi-
tiorum dissipatur, regnumque virtutum per gratiam
Dei in homine stabilitur et confirmatur. Hanc lau-
dabilem pugnam quid gratiæ et virtutis sequatur,
verbis sequentibus mystice demonstratur, cum di-
citur :

Et dirumpetur spiritus Ægypti in visceribus co-
rum, et concilium ejus præcipitabo. Potest hoc in
loco per Ægyptum mundus, per spiritum Ægypti
concupiscentia mundi, per viscera vitales hominis
sensus designari. Quoad homo in mundo est et de-
lectabiliter, mundum possidet, spiritum mundi ha-
bet. Omne enim, ut ait apostolus Joannes, quod in
mundo est, concupiscentia carnis, et concupiscentia
oculorum, et superbia vitæ est (1 Joan. II, 16). Sed
dum ab hoc sæculo perfecte ad Deum conversus
fuerit, atque in conversione sua juxta præscriptum
ordinem vivere cœperit, spiritus Ægypti in visceri-
bus ejus quodammodo dirumpitur, quando ejecto
spiritu superbæ, qui utique spiritus Ægypti, spiri-
tus, inquam, mundi est, humilitatis spiritus in vis-
ceribus, hoc est in vitalibus sensibus ejus divinitus
diffunditur.

Bene autem adjecit Dominus, et ait : Et consi-
lium ejus præcipitabo. Consilium enim spiritus sui
præcipit, et inutile facit in homine consilium spi-
ritus Ægypti. Concilium spiritus Ægypti est ut se-
cundum concupiscentias mundi homo vivat. Consi-
lium spiritus Dei, Spiritus sancti est, ut despectis
et abjectis concupiscentiis mundi per veram humi-
litem semper se Deo submittat. Omnes autem,
qui præcipitato hoc modo consilio spiritus Ægypti
huic sancti Spiritus consilio consenserint, qualiter
postmodum vivere debeant, ex sequentibus verbis
exemplum sumant. Sequitur :

Et interrogabunt simulacra sua, et divinos suos,
et pythones suos et hariolos. Divini dicebantur qui
quasi prophetico spiritu futura prænuntiabant. Py-
thones dicebantur, qui maligno spiritu obsessi quasi
ex quadam insania prophetabant. Harioli dicebantur
qui aut in astris aut in extis pecudum futura præ-
videre consueverant. Possumus intelligere per si-
mulacra, sicut prædiximus, opera hominis, per di-
vinos interiores sensus hominis, per pythones et
hariolos duo genera peccatorum, quorum unum est,

quando instigante maligno spiritu ex industria, hoc est A voluntarie ac scienter homo peccat. Aliud vero est, quando absque mentis delectatione et deliberatione ex casu et subita quodammodo præcipitatione peccat. *Simulacra sua* quodammodo *interrogat* qui districte ac sollicitè discutit et examinat quid vel quantum in exteriori homine malis actibus commiserit. *Divinos suos interrogat*, quando subtiliter et humiliter ad niemoriam revocat quid vel quantum in interiori homine iniquis contra Deum voluntatibus deliquerit. Sed nec hoc quidem homini sufficit, nisi etiam *pythones et hariolos interroget*, quia qui perfecte pœnitere vult, non solum hoc, quando vel quantum peccaverit, sed et recte discernere et discrete pendere debet, ubi aut quomodo peccaverit, an ex industria, aut eventu, hoc est utrum studio et amore, longaque animi deliberatione, aut ex sola improvidæ ac infirmæ mentis præcipitatione peccati erimen incurrerit. Post interrogationem istam, post tam districtam hanc sui, ut ita dicam, discussionem, fit tandem quod sequitur :

VERS. 4. *Et tradam Ægyptum in manus dominorum crudelium, et rex fortis dominabitur eorum, ait Dominus exercituum. Domini isti Domini boni sunt, qui crudeliter, sed salubriter ab homine exigunt, quod peccavit, qui ad hoc excitant eum et instigant, ut tanta crudelitate et amaritudine pœnitentia contra semetipsum sæviat, quanto amore quantaque cordis ac corporis dulcedine peccavit: sicque fit ut rex fortis dominetur eorum, quando præsidens spiritus, quem per regem fortem intelligimus, fortiter sensibus carnis dominando, sublimiter regendo imperat, et ne pristinis libidinis suæ motibus caro servire possit, cuncta ejus fluxa potenter comprimit atque restringit.*

VERS. 5, 6. *Et arescet aqua de mari, et fluvius desolabitur, et siccabitur. Et deficient flumina, et attenuabuntur, et siccabuntur rivi aggerum. Calamus et juncus marcescent. Aqua de mari arescit, quando concupiscentia carnis, quæ per aquam notatur, ex amaricato per pœnitentiam corde quasi exhausta superatur. Desolatur etiam fluvius atque siccatur, quando carnalis actio, per quam lethaliter diffuere et effuere homo consueverat, quasi sublato solatio fortiter restringitur. Solatium fluvio subtrahitur, D quando turbidus carnalis operationes fluvius, qui ex immoderantia cibi, potus, atque somni cæterarumque delectabilium affluentia rerum processit, siti, fame, vigiliis, atque flagellis, cæterisque piis laboribus fortiter eliditur.*

Post hæc deficient etiam flumina, et attenuabuntur, et siccabuntur rivi aggerum. Possumus intelligere per flumina grandes tentationes, quæ proficientem hominem fortiter ex malitia diaboli plerumque illidunt; per rivos aggerum minores tentationes, quæ ex comportatione carnis quodammodo surgunt et procedunt. Sicut enim aggeres ex congestione terræ fiunt, ita, dum homo terram suam, id est carnem suam suaviter et voluptuose tractat,

quasi aggeres quosdam comportat, ex quibus noxii tentationum rivi oriuntur. Sed dum caro ut hostis deputatur, et hostiliter, ut ita dicam, propter Deum tractatur, tentationes illæ, quas aliquando ex se pariebat, quasi *exsiccati rivi* intereunt. Sed et *flumina*, id est, magnæ et grandes tentationes, quibus ex importunitate diaboli quasi forti fluminum impetu impingebatur, per potentiam et misericordiam Dei compressæ, aut penitus desciunt, aut etiam ita attenuantur et moderantur, quod prævalere ei ultra non poterunt. Unde autem hæc fluminum attenuatio, unde hæc rivorum exsiccatio veniat, sequens verborum ordo mystice insinuat. Nam sequitur :

Calamus, et juncus marcescent. Quid per calamum, qui vacuum est, nisi cor hominis evacuatam jam ab amore sæculi, et quid per juncum, qui fragilis est, nisi fragili et infirmum corpus hominis intelligi potest? Quomodo autem cor et corpus hominis marcescere debeat, aliis protinus verbis evidentius propheta exponit, cum dicit :

VERS. 7. *Nudabitur alveus rivi a fonte suo, et omnis sementis irrigua siccabitur, et arescet, et non erit. Sicut per juncum, ita et per alveum corpus hominis intelligimus. Nudatur alveus rivi a fonte suo, quando homo vere et humiliter in confessione sua aperit quid et quantum, et quam turpiter in corpore suo peccaverit. Ibi vere, cum ita semetipsum homo denudat, omnis sementis irrigua siccabitur, et arescet et non erit quia anima sive caro illa, quæ irrigua fuit in peccatis, exsiccata per pœnitentiam, emundata per confessionem, de perfecta peccatorum remissione gaudebit.*

VERS. 8. *Et mærebunt piscatores, et lugebunt omnes mittentes in flumen hamum, et expandentes rete super faciem aquæ [aquarum emarcescent.] Sunt piscatores quidam, qui boni sunt sancti videlicet angeli, qui hominem de mari hujus sæculi trahunt, Creatorique suo restituunt. Sunt etiam piscatores quidam, qui mali sunt, contrarii videlicet spiritus, qui suggestionibus et immissionibus suis procellosis peccatorum fluctibus semper hominem immergere satagunt. Nam cum viderint quod ita in Domino progreditur homo ille, quem prius piscati fuerant, cujus cordi hamum deceptionum {suarum fortiter infixerant, super quem rete, id est violentam coactionem suam expanderant, mærebunt et lugebunt, quia humana salvatio intolerabilis eorum mœror est et tribulatio. Unde adhuc subditur :*

VERS. 9, 10. *Marcescent et confundentur, qui operantur linum plectentes [al. pectentes] et texentes subtilia. Et erunt irrigua ejus flacciditia: omnes qui faciebant lacunas ad capiendos pisces. Per linum, quod de terra nascitur, homo, qui terrenus antea et carnalis fuerat, non injuste accipitur. Maligni autem spiritus operatores lini jure nominari possunt quia hæc sunt opera eorum, quod hominem terrenum terrena sapere, carnaliter vivere faciunt. Quomodo plectentes et texentes subtilia? Plectentes in operatione,*

texentes in cogitatione. *Plectentes* in operatione dicuntur quia peccatis peccata semper connectunt. *Texentes* in cogitatione dicuntur, quia malignis suggestionibus et immissionibus suis noxias et illicitas in corde hominis cogitationes cogitationibus contextunt, ut ex his lacunas sibi, id est corda et corpora hominum carnalia faciant, in quibus pisces suos, quod sunt peccata et vitia, quibus inescantur, congregare et conservare valeant. Sed *marcescent* et *confundentur*; *marcescent* in conversione hominis, *confundentur* in perfecta conversatione hominis. *Et erunt irrigua ejus flaccientia*, quando et irriguitas malarum concupiscentiarum, quæ intrinsecus in anima exuberabat, et irriguitas carnis, quæ per mala opera forinsecus emanabat, ita per gratiam Dei exhausta fuerit, quod nullis malignis spiritibus ad faciendas lacunas, ad capiendos pisces vel in anima vel in corpore ejus locus remanebit.

CAPUT V.

Onus deserti maris, seu de triplicis compunctionis gratia.

ISA. XXI, VERS. 1, 2 *Onus deserti maris. Sicut turbines ab Africo veniunt, de deserto venit, de terra horribili. Visio dura nuntiata est mihi: qui incredulus est infideliter agit, et qui depopulator est vastat. Ascende Ælam, obside Mede; omnem gemitum ejus cessare feci.* In onere isto quinto præscribitur et ostenditur nobis triplex compunctionis gratia, per quam homo, qui desertum mare jam factus est, hoc est qui deserto et relicto sæculo in amaritudine corporis et animæ Deo jam satisfacere cœpit, misericorditer plerumque tangitur et visitatur. Compungitur enim aliquando ex sola prævenientis sancti Spiritus gratia, aliquando ex recordatione malorum desideriorum malarumque voluntatum, quibus in corde Deum offendit, compungitur aliquando ex recordatione malorum operum, quæ corpore contra Deum commisit. Hoc enim in exordio oneris hujus nobiliter exprimitur, cum in persona perfecte pœnitentis hominis et in vera humilitate seipsum agnoscentis per prophetam dicitur *sicut turbines ab Africo veniunt, de deserto venit, de terra horribili; visio dura nuntiata est mihi.* Possumus hoc in loco congrua comparatione per *Africum* intelligere Spiritum sanctum, quia sicut flante Africo grandes et diversæ tempestates oriri solent, sic spirante et aspirante Spiritu sancto dura pridem peccatorum corda quasi magnis quibusdam ac bonis turbinebus commota et excitata ad pœnitentiæ fletum mirabiliter et misericorditer resolvuntur.

Per desertum vero intelligimus cor hominis jam perfecte deserens mundum et desertum a mundo; per terram horribilem ipsum corpus hominis, quo horribiliter peccavit Domino. Sicut enim turbines boni, suaves utique et justæ tribulationes ab Africo, hoc est ex visitante et aspirante Spiritu sancto veniunt, quæ suaviter intrinsecus hominem afficiunt sic de deserto illo, quod cor hominis diximus,

alius quidam turbo etsi non æque suavis, tamen æque salutaris venit, quando mularum voluntatum atque desideriorum, quibus in corde, quod per desertum intelligendum diximus, nullo sciente, sed solo Deo inspiciente multoties offendit, humiliter reminiscens medullitus compungitur. Venit etiam turbo alius de terra horribili, quando multa horribilia peccatorum contagia, quæ corpore commisit, humiliter ad memoriam revocans horret et expavescit, et prævalido pœnitentiæ dolore quasi forti quodam concussus turbine compunctus ingemiscit.

Ex diversis his turbinebus nunc ab Africo, nunc de deserto, nunc de terra horribili venientibus visio dura nuntiatur homini. Dura hæc visio vera et perfecta peccatorum est recognitio. Nam antequam turbines isti veniant, non potest homo videre, non potest cognoscere seipsum, non potest scire vel intelligere quantum mali promeruerit apud Deum. Venientibus autem his turbinebus, ubi perfecte seipsum recognoverit, gemebunda cordis voce in spiritu et in animo contrito plerumque dicit in seipso, *Qui incredulus est, infideliter agit et qui depopulator est, vastat. Incredulus* quodammodo homo est, quando mala voluntate intrinsecus corrumpitur; *infideliter agit*, quando malam voluntatem malis operibus prosequitur. Hæc duo homo justus prædictis turbinebus feliciter exsuscitatus in seipso plerumque reprehendit, accusat et punit, atque dicit: *Qui incredulus est, infideliter agit, et qui depopulator est, vastat.* Ac si dicat: Miser tu ac gemende, recognosce te incredulum; per omnimodam enim pessimæ voluntatis nequitiam coram Deo interius sorduisti, tu enormitate sceleratæ actionis sicut infidelis infideliter contra Deum hucusque vixisti. Sed et nunc (quod magis dolendum est), postquam conversus ad Dominum pristinas transgressiones sequentis pœnitentiæ et satisfactionis humilitate emendare atque delere debueras, factus es sicut *poperator devastans*; Deo enim honorem suum abstulisti, et bona ac virtutes, quas ex dono ejus acceperas, quibus gratiam Dei et pristinæ incredulitatis atque infidelitatis tuæ indulgentiam et remissionem promereri potueras, tibi, quasi essent ex te, stulte attribuendo vastasti. Sic, sic dum et bona Dei ad memoriam revocat, et mala, quæ bonis ejus reddidit, anxie examinat, quanto verius perpendit quod meruit, tanto districtioris pœnitentiæ lamentis seipsum conterit, et affligit rursus ad se dicens intra se:

Ascende Ælam, obside Mede, omnem gemitum ejus cessare feci. Per Ælam, quod interpretatur *ascensus ejus*, superbiam cordis non incongrue accipimus; per *Medos* autem, qui *tentantes* dicuntur, diversæ tentationes carnis non injuste exprimuntur. Increpat homo perfectus primo *ascensum*, id est cordis sui superbiam, per quam dum incaute se extollendo ascendere contra Deum non metuit, ad peccatorum voraginem miserabiliter descendere meruit. Increpat etiam male *tentantes* passiones carnis suæ, qui

bus superatus ac prostratus Deum Creatorem ac Redemptorem suum toties et toties offendit. *Ascende*, inquit *Ælam*. Hoc est dicere: Tu male ascendens superbia cordis mei, quæ a veræ lucis intuitu interiores oculos meos toties excœcasti, quæ Deum a me, et me a Deo Salvatore meo elongasti et expulisti, *ascende, ascende*, inquam, intra cordis mei conscientiam, *ascende* ante oculos cordis mei, ubi semper te inspiciam, semper confitendo pœniteam, pœnitendo amare desleam. Sic cum se pro elatione mentis desleverit, tentationes etiam carnis, quibus et per quas ad iniquitatis opera prolapsus est, pari humilitate deplorans subjungit, et dicit:

Obside Medæ. Quasi dicat: Tu mea misera tentatio, quæ me ut infirmum, ut enervem prostravisti, quæ tot et tantis, tamque facinorosis peccatorum contagiis inquinatum reum Deo constituisti, *obside me*; more, inquam, obsidentis semper esto coram me, quatenus indeclinabili obsidione tua, tristi et amara tui recordatione semper me opprimas, omni tempore me humilies, semper te inspiciam, semper ex te quod ad pœnitentiæ lamenta succendar habeam. *Omnem gemitum ejus cessare feci*. Ea, quæ mihi gemenda erant, nec gemui, sicut debui, sed *cessante gemitu* exsultavi et lætatus sum in his pro quibus flere et contristari debui.

VERS. 4, 5. *Propterea repleti sunt lumbi mei dolore; angustia possedit me sicut angustia parturientis; corruï, cum audirem; turbatus sum, cum viderem. Emarcui cor meum, tenebræ stupefecerunt me.*

Verba hæc, quæ vera humilitas in corde perfecte pœnitentis format, ita distincta atque discreta sunt, quod quædam ad hominem interiorem, quædam ad hominem exteriorem satis congrue referri possunt. Cum enim dicit, *repleti sunt lumbi mei dolore; corruï, cum audirem; turbatus sum, cum viderem; emarcui cor meum*, interioris hominis contritionem signat. Ubi autem subjungit, *angustia possedit me sicut angustia parturientis, tenebræ stupefecerunt me*, exterioris hominis afflictionem insinuat. *Lumbi enim dolore replentur*, quando omnia interiora hominis ad pœnitentiam commoventur. Dolor iste interior, dolor utique intimæ pœnitentiæ facit hominem audientem, facit eum videntem, facit eum marcescentem; nam dum perfecto pœnitentiæ dolore intus tangitur, intus repletur, audire incipit Deum creatorem suum, audire incipit intrinsecus quid præcipiat, quid interdicit, videre per amorem Deum incipit quem videre et diligere antea neglexit. Ad internam hanc auditionem *corruït*, ad internam hanc visionem *turbatur et marcescit*. *Corruït* a pristina mentis elatione, *turbatur* ex nimio pœnitentiæ dolore, *marcescit* ab omni sæculi delectatione atque amore.

Sed dum hoc modo intrinsecus dolore tactus fuerit, cum sic turbatus ab omnibus quæ mundi sunt feliciter emarcuerit, auxiliante supernæ pietatis gratia, interioribus profectibus exterioribus respondet actibus, sicut convenienter ex verbis illis colligere possumus, quæ et in medio et in fine præsentis

hujus versiculi intacta reliquimus. Nam postquam dixit, *propterea repleti sunt lumbi mei dolore*, adjecit, *angustia possedit me sicut angustia parturientis*. Rursumque cum diceret, *corruï, cum audirem; turbatus sum, cum viderem. Emarcui cor meum*, addidit, *tenebræ stupefecerunt me*. Sed quæ est *angustia* hæc, qua post tantam interioris hominis perfectionem exterius possidetur? Vel quæ *tenebræ* illæ, quibus *stupefactum* se dicit in exteriori homine? Vivit homo quasi in quadam latitudine, quando laxè corpus suum tractat, quando pro libitu suo et desiderio carnis cibis et potibus, somno, jocis cæterisque, quæ caro concupiscit, plus æquo indulget. Sed spatiosa hæc latitudo in quamdam laudabilem et felicem *angustiam* transit, quando in his, in quibus prius sibi relaxaverat, ita se propter Deum angit et angustat, quod non solum illicita, sed et licita et universa, ut ita dicam, quæ suavia et delectabilia carni sunt, constanter propter Deum respuat, abjicit atque contemnit. Talis iste homo recte dicere potest coram Domino, *angustia possedit me sicut angustia parturientis*. Quasi dicat: Angustiam hanc, cui me abjecta et despecta male lata carnalis voluptatis dulcedine jam propter Deum subegi, feci possessorem meum, ut angustatus sub ea et coarctatus ad inania carnis ultra non effluam; factaque est mihi sicut *angustia parturientis*, sicut angustia hominis parere desiderantis, quia non solum pro evadendo inferni supplicio, sed et amore et desiderio pariendi ex corde, pariendi ex corpore meo aliquid Deo placitum, Deo dignum, omne quod latum in hoc mundo est et jucundum, triste mihi factum est et angustum. Post talem angustiam recte ponitur:

Tenebræ stupefecerunt me. Per *tenebras* enim adversitates carnis intelligimus, quia quando auget sibi vigiliis, jejuniis, silentium atque flagella, hæc omnia quasi *tenebræ* quædam sunt, quæ eum, mundanæ jucunditatis luci subductum, stupidum mundo faciunt. *Stupor* hoc dicitur, cum subito et inopinato pavore homo concussus extra se ducitur. Recte autem homo perfectus quasi *stupefactus tenebris* dicitur, quando per angustias atque adversitates carnis conquassatus a seipso, ab eo, inquam, qui prius fuerat alienatus et immutatus, etiamsi mundus sit, jam non sentit, quia mortuus sæculo soli Deo vivere diligit. Unde apte adhuc subjungit, et dicit:

Babylon dilecta mea posita est mihi miraculum. Miratur etenim, et mirando deslet, ac conqueritur tam stulte tamque insensate dies suos se expedisse, pro brevi et instabili mundi hujus delectatione et amore tanta bona perdidisse, tanta mala commiseruisse. *Babylon*, inquit, *dilecta mea posita est mihi in miraculum*. *Babylon* interpretatur *confusio*. Et est, quasi dicat: *Confusa et confundens* terreni amoris delectatio, quæ me ut *dilecta* dilectum possederat, sibi que subjugaverat, jamjamque *posita est in miraculum*; antea dilecta jam abominabilis facta est mihi atque despecta. Mirabile enim et prorsus miserabile iudicio a quoquam homine cum tanto amore

desiderio concupisci hoc ac possideri, quod possidentem confundit, quod amittentem tantæ amaritudini atque dolori addidit. Sic fatuitatem suam humiliter consideranti ac miranti, ut ad consideranda etiam et pensanda divinæ miserationis opera sensum et intellectum convertere studeat, sequentibus verbis mystice docetur, cum dicitur:

VERS. 5. *Pone mensam, contemplare in specula.* Per mensam potest intelligi sacra Scriptura, in qua vere repositus ac reconditus est cibus fidelis animæ, Propheta testante, qui ait: *Parasti in conspectu meo mensam adversus eos qui tribulant me.* (Psal. xxii, 5). Per speculam autem, in qua et ex qua homo longe et prope posita contemplatur, purum cor et pura anima apte figurantur. Apposita mensa contemplari jubetur in specula, quia administrata divinitus sacræ Scripturæ fercula puris mundi cordis oculis apponere docetur, ut ex his sapiat, et intelligat quid Creatori et Redemptori suo debeat. Unde et adhuc subditur:

Comedentes et bibentes surgite, principes, arripite clypeum. In clypeo, quo homo adversus ictus et tela adversariorum præmunitur, gloriosum sanctæ crucis lignum, per quod invisibilia inimicorum sagittæ invisibiliter eliduntur, et declinantur, congrue intelligitur. Lignum vero Dominicæ crucis exprimit et docet mortificationem carnis. *Comedentes*, inquit, et *bibentes surgite, principes.* Ac si dicat: Vos, qui jam principes facti estis, qui relicto sæculo principari ac dominari vitii cœpistis, duriora sacræ Scripturæ comedentes, assiduæ, inquam, meditationis dente frangentes et comminuentes, leviora *bibentes*, id est in cibum et refectionem animæ transferentes, *surgite*, semper vos de infimis ad summa, de terrenis ad cœlestia per desiderium et amorem sublevate. *Arripite clypeum*, carnis diligite mortificationem, meam humiliter imitantes passionem. Sed si durum tibi videatur, o homo, clypeum justum arripere, si refugis passionis et mortis meæ imitator existere;

VERS. 6. *Vade et pone speculatorem, et quodcumque viderit, annuntiabit tibi.* Speculātor iste, qui nobis præcipitur ut ponamus eum, intellectus noster est, per quem quasi in sublimi specula positos considerare, humiliter pensare nos convenit quæ et quanta omnipotens Deus creator cœli et terræ, pro indignis nobis et peccatoribus sustinuerit. Nam si in Auctorem nostrum frequenter respicimus, si multiformes passionis ejus ignominias assidue recolimus, quidquid se nobis obtulerit, totum pro ejus amore leve nobis et tolerabile erit. Igitur *vade*, inquit, et *pone speculatorem.* Quasi dicat: *Vade* per intellectum, *pone* per affectum. *Vade*, misericordiæ et miserationis meæ dona in intellectu cordis tui digne considerando et pensando, *pone* in affectum tuum quantum pro te laboraverim, quanta dilectionis et salutis tuæ causa sustinuerim.

Ad hanc internæ exhortationis, et eruditionis Domini vocem ubi intrinsecus homo expergefactus et

illuminatus totum intellectum suum ad Deum converterit, sit tandem, quod dicitur: *Et quodcumque viderit, annuntiabit tibi.* Videt quodammodo quando universa pietatis ejus opera prudenter intelligere incipit. *Quodcumque viderit, annuntiat*, quando ea quæ de Deo scit et intelligit, affectuosa cordis devotione veneratur, et diligit. Sed quid videat, et videndo diligit, audiamus. Sequitur.

VERS. 7, 8, 9. *Et vidit currum duorum equitum, ascensorem asini, et ascensorem cameli, et contemplatus est diligenter multo intuitu.* Et clamavit leo: *Super speculam Domini ego sum stans jugiter per diem, et super custodiam meam ego sum stans totis noctibus.* Ecce iste venit ascensor alis [Vulg. omit. alis] *vir bigæ equitum, et respondit, et dixit: Cecidit Babylon, et omnia sculptilia deorum ejus contrita sunt in terra.*

In verbis istis, si subtiliter discutiuntur, omnia Christi sacramenta comprehensa et signata inveniuntur. Ibi sane incarnatio, ibi singularis ejus et specialis in hac vita conversatio, ibi passio ejus et mors, ibi resurrectio, ibi ascensio, ibi promissa, et peracta Spiritus sancti descensio, ibi secundus ejus adventus, ibi remuneratio electorum, ibi damnatio invenitur reproborum. In *curru* denique sanctam ejus incarnationem satis congrue possumus intelligere, quia, qui in divinitatis suæ substantia nec videri, nec moveri poterat, humanitatem nostram suscipiendo *currus* quodammodo factus est nobis, cui miseri nos et imbecilles imponeremur, per quem, et a quo ad cœlestis patriæ gaudia, unde ejecti eramus, misericorditer reportaremur. Et bene quidem *currus iste* *currus duorum equitum* nominatur. Per *duos* enim hos *equites* et Deus Pater, et Deus Spiritus sanctus digne figuratur. Nobilissimi isti equites nobilissimo huic curru socia deitate, individua unitate semper præsidebant, semper, ut ita dicam, insidebant quia idem Creator et redemptor noster Christus Jesus, qui homo visibilis in carne visibili apparuit, cum invisibili Patre et Spiritu sancto cœternus, consubstantialis Deus semper permansit. Recto autem ordine postquam dictum est: *Et vidit currum duorum equitum*, subjungitur:

Ascensorem asini, et ascensorem cameli. Intelligimus enim in *asino* Judaicum populum, in *camelo* gentilem. Incarnatus pro nobis Deus primo quidem factus est *ascensor asini*, quando ex Judaico populo electos discipulos, sanctos apostolos, cæterosque fidei et doctrinæ illorum sectatores et imitatores in agnitionem et dilectionem suam misericorditer attraxit. Post hæc factus est etiam *ascensor cameli*, quando tortuosum illum et deformem gentilitatis populum, ab idolorum sordibus abstractum, ad fidei suæ sacramenta attractum, dignum fecit, cui sederet, quorum corda per fidem et dilectionem inhabitaret.

Nobilis hic ascensor asini et ascensor cameli qualiter in hoc mundo vixerit, quam dissimilis cæteris hominibus vita et conversatio ejus fuerit, in sequentibus propheta manifestat, cum dicit: *Et contemplatus est diligenter multo intuitu. Hæc est vita Jesu. Con-*

platus est diligenter multo intuitu a malis omnibus semper abstinendo, multa bona semper operando. Vel contemplatus est diligenter multo intuitu vitam bonorum ad æternam remunerationem, vitam malorum ad æternam damnationem.

Et clamavit leo. Duobus his verbis sacramentum passionis et resurrectionis Christi breviter comprehenditur. Qui *clamavit* in passione, *leo* factus est in resurrectione. *Clamavit* humiliter in cruce moriens, *leo* factus est potenter a morte resurgens. Sed clamor talis taliter in cruce morientis quid gratiæ et beatitudinis Ecclesiæ contulerit, fortitudo leonis hujus cum tanta potentia resurgentis, dicat ipse qui clamavit, dicat ipse qui resurrexit.

Super speculam Domini, inquit, ego sum stans jugiter per diem, et super custodiam meam ego sum stans totis noctibus. Brevi hoc versiculo comprehenditur gloriosa ejusdem Domini nostri Jesu Christi ascensio, et promissa atque peracta sancti Spiritus ad terras descensio. Per *speculam* enim speciosa et præclara beatorum angelorum sanctarumque animarum cum Christo jam in cælo regnantium, multitudo satis congrue accipi potest. Per *custodiam* vero illam quam *suam* custodiam nominat, super quam *totis se noctibus stantem* affirmat, præsentem Ecclesiam in nocte mortalitatis hujus adhuc laborantem mystice signat. *Stare* quidem *super speculam* Domini tunc incæpit, quando post devictam mortem, post gloriam resurrectionis exaltatus et elevatus super omnes choros angelorum verus Deus et verus homo ad dexteram Patris potenter consedit. Sed et super custodiam suam stans erat *totis noctibus*, quando post ascensionem suam primitivam illam Ecclesiam, quam in nocte ignorantie, in nocte adversitatis humanæ reliquit, divinitatis suæ potentia inter adversa mundi custodivit, donec novo et inaudito sancti Spiritus jubare collustratos, et inundantis divinitatis munere perfusos et repletos contra omnia adversa fortes et insuperabiles dedit.

Hæc est perpaucis comprehensa ascensionis ejus gloria, in qua in superna illa et sublimi sanctorum angelorum beatarumque animarum specula stans jugiter per diem honoratur, adoratur, veneratur, ubi vox nulla, sed dies continuus; nulla, inquam, ignorantia, sed omnis scientia; nulla tristitia, sed perpes lætitia; nulla adversitas, sed continua est prosperitas. Hæc est breviter comprehensa paternæ consolationis ejus gratia, qua primitivam illam Ecclesiam dato desuper Spiritu sancto tunc consolatus est, præsignans et præmonstrans, imo etiam confirmans misericordiam illam et miserationem qua super custodiam suam, universam videlicet sanctam Ecclesiam, quam redemit, quam ad custodiendum suscepit, paterna sollicitudine adhuc quotidie invigilat.

Super custodiam meam ego sum stans jugiter per diem, et super custodiam meam ego sum stans totis noctibus. Ac si diceret: Licet in assumpta humanitatis meæ forma supra cælos, cœlestemque dignita-

tem elevatus, et ad dexteram coæterni Patris coæternus Filius collocatus, nequaquam tamen obliviscor, nec oblivisci valeo *custodiæ meæ*, Ecclesiæ meæ, quam custodire debeo, *stans super eam totis noctibus*, hoc est in omnibus adversitatibus, angustiis ejus, ac tribulationibus semper et ubique inefficientibus misericordiarum mearum sustentando eam consolationibus.

Præmissis et præsignatis incarnationis, passionis, resurrectionis et ascensionis Christi sacramentis, qualis, quam districtus judex quandoque redeat, sequentibus mox verbis propheta pronuntiat:

Ecce, inquit, iste venit ascensor alis vir bigæ equitum, et respondit et dixit: Cecidit, cecidit Babylon, et omnia sculptilia deorum ejus contrita sunt in terra.

Ecce, inquit, iste, qui clamavit in morte, qui *leo* factus est in resurrectione, qui *ascensor alis*, id est potentia divinitatis suæ, sive *alis*, id est ministerio sanctorum angelorum supra astra elevatus cum Patre et Spiritu sancto regnat in cælis, *ecce iste venit vir bigæ equitum*, hoc est verus Deus et verus homo. *Venit* quidem *vir*, hoc est in eadem humanitate, qua *vir* erat, qua homo judicatus est ab hominibus, omne genus hominum judicaturus. Et bene quidem verbis propheticis verba angelorum congruunt, qui ascendente eodem Domino nostro astantibus discipulis dixerunt: *Hic Jesus, qui assumptus est a vobis in cælum, sic veniet, quemadmodum vidistis eum euntem in cælum* (Act. 1, 11),

Nec prætereundum quod dicitur, *vir bigæ equitum*. Duo quidem genera equitum sunt. Habet enim Deus omnipotens equites suos in hoc mundo, omnes videlicet electos suos, quibus ipse sedet, quibus dominatur. Habet et diabolus equites suos universos iniquos, quibus ipse sedet, in quibus regnat, quibus principatur. Veniet quandoque Dominus *vir bigæ equitum* judex bonorum atque malorum, *respondetque et dicit: Cecidit, cecidit Babylon*. Respondet bonis bona, respondebit malis mala. *Respondet bonos pro bonis æternaliter remunerando, respondebit malos pro malis æternaliter damnando. Et dicit: Cecidit Babylon*. Casus iste Babylonis est confusio æternæ damnationis. *Cadet Babylon*, quando, electis ad æternæ beatitudinis gaudia collectis, collectio malorum, quæ per Babylon intelligi potest, generali transacto judicio, æternæ damnationis deputabitur supplicio.

In hoc sane casu *omnia sculptilia deorum ejus in terra conterentur*, quia omnia desideria reproborum, quæ hoc loco per *sculptilia deorum* intelligi possunt, ad nihilum ibi redigentur. Talis enim et tantus erit casus ille Babylonis, ut, etiamsi recta dici et esse possent desideria eorum qui erunt damandi, exaudiri tamen a justo judice Deo non poterunt, quia exaudiri non debebunt. Clamabunt, et non exaudientur; dolebunt, et non consolabuntur. Tam horrenda, tamque metuenda extremi examinis distinctione mysticis his, ut diximus, verbis per prophetam præsignata et prænuntiata, ipse qui venturus est

Filius Dei, sermonem prophetiæ suæ confirmans A
atque concludens, malis et bonis, reprobis et electis loquitur dicens :

VERS. 10. *Tritura mea, et filia areae meae, quæ audivi a Domino exercituum, Deo Israel, annuntiavi vobis.* Per trituram mali et reprobi non incongrue notantur. *Filia autem areae* Domini omnes electi Dei digne nominantur. Sunt enim mali et perversi homines quasi *tritura* quaedam honorum. Multimodis enim tribulationibus et adversitatibus, quas ab impiis electi in *area* presentis vitæ patiuntur, more tritici mundantur et purgantur, ut digni, qui in caelestibus apothecis reponi debeant, quandoque inveniantur. Cain erat tritura Abel, quia purgavit eum. Uxor beati Job erat tritura ejus, quia, dum per dolorem superari et moveri ad impatientiam non potuit, verbis male suadentis uxoris triturratus, quodammodo et purgatus, magis ac magis laudari ac coronari a Domino promeruit.

Nec prætereundum quod dicitur : *Quæ audivi a Domino exercituum, Deo Israel, annuntiavi vobis.* Dominus nomen est timoris, Deus nomen amoris. Omnipotens Creator dicitur *Dominus exercituum, Deus dicitur Israel.* Plurimorum enim Dominus est per timorem, paucorum vero Deus per amorem. A pluribus enim servili timore ut Dominus timetur, a paucioribus vero, id est a solis Israelitis, a solis, inquam, Deum videntibus et videre cupientibus pura mente ut Deus amatur. Illos sane quorum Dominus est per timorem, *triturram suam* nominat; illos vero quorum Deus est per amorem, *filiam areae suæ* appellat. *Tritura mea*, inquit, *et filia areae meae, quæ audivi a Domino exercituum Deo Israel, annuntiavi vobis.* Quasi diceret : Tu pars malorum, quæ ad hoc posita es, ut per te filii mei purgentur, et tu pars electorum, quæ in *area mea*, in area, inquam, presentis sæculi propter me trituranda es et purganda adversitatibus impiorum, *quæ audivi a Domino exercituum Deo Israel annuntiavi vobis.* Ego, inquam, ego, qui Deus cum Deo omnia cum ipso, in ipso scio et audio, hæc vobis *annuntio*, hæc vobis dico, ut vos, qui mali estis, et voluntati Dei resistitis, Dominum metuentes, a malis respiscatis; et vos qui boni estis, de bono in melius proficientes Deum sicut Deum diligatis, ut cum de area presentis vitæ sublati fueritis, ipso auxiliante digni tandem inveniamini, qui caelestibus horreis inferamini per ipsum in ipso fine coronandi.

Hæc profecto vox Dei omnipotentis ad salutis gratiam non modo bonos, sed et malos invisibiliter intrinsecus vocantis et admonentis, tam valida tamque sonora est, quod non solum justos ad perfectionem justitiæ normam sublevat et accendit, sed ipsum etiam peccatorem soporatum in iniquitatibus ac desperatum, misericorditer suscitatur ac vivificat, ita ut clamanti ad se Domino aurem cordis humiliter apponere incipiat, sicut subsequentis oneris typo quasi in persona ipsius peccatoris propheta manifestat, cum dicit :

CAPUT VI.

Onus Duma, seu eorum, quos Deus e somno peccatorum ad emendationem vitæ ac morum excitat.

ISA. XXI, VERS. 11, 12. *Onus Duma ad me clamat, ex Seir : Custos qui de nocte, custos qui de nocte [al. quid de nocte?] Dixit custos : Venit mane et nox. Si quæritis, quærite; convertimini, et venite.* Verbis istis evigilanti [cod. evigilantis peccatoris] de somno peccati peccatori congrue præscribitur *onus Duma*, quod interpretatur *silentium* : quia nisi sedante ac reprimente manu Altissimi peccatum sileat et quiescat in homine, vocem clamoris Domini interna aure cordis non potest comprehendere. Sed dato tandem strepitu vitiorum vocem Domini et Creatoris sui audit et intelligit et quid vel quare sibi B acclamet, vigilanter animadvertens atque discernens humiliter in seipso proclamat dicens :

Ad me clamat ex Seir : Custos qui de nocte, custos qui de nocte. Nomine *Seir*, quod interpretatur *hispida* vel *pilosus*, hispidam atque pilosam peccatrici vitæ conversationem accipere possumus. Quam cum homo peccator expergefactus a clamore De: aliquantulum recognoscere incipit, motus tandem penitentia flebiliter in hæc prorumpit verba : *Ad me clamat ex Seir.* Quasi dicat ad se intra se : Permisserationis et inspirationis suæ gratiam acclamantem mihi Dominum intrinsecus audio *ex Seir*, id est ex hispida et mala vita mea misericorditer revocari ab eo me sentio. Sed quid ultra tibi restat, misera anima? Si de impossibilitate conquereris, si ad resistendum vitii invalidum te ac impotentem asseris, considera fortitudinem et potentiam vocantis. Et quis ille? *Custos qui de nocte, custos qui de nocte.* *Custos* est, qui protectionis suæ custodia semper suis invigilat, ne *nox* male delectationis eis prævaleat. *Custos* est qui potentia virtutis suæ *de nocte* pravæ et iniquæ operationis eos protegit atque conservat. Expergefacto hoc modo peccatore et illuminato, vox aspirantis gratiæ Dei validius ei intonat, quæ magis ac magis ad penitentiam eum suscitatur. Unde sequitur :

Dixit custos : Venit mane et nox. Venit, inquit Dominus, *mane*, id est tempus gratiæ meæ, per quam suscitatus et illuminatus tandem recognoscere coepisti quam noxie, quam perdit in *Seir*, hoc est in horrenda et gemenda carnalis vitæ cæcitate lactenus sorduisti. Sed si in hoc et secundum hoc visitationis et illuminationis meæ *mane* ambulare respiscendo a malis neglexeris, *veniet nox*, nox utique pristinæ ignorantiæ et cæcitatæ, cui rursus involveris. *Veniet etiam nox* futuræ damnationis, cui sublata omni spe supernæ diei æternaliter subjacebis. Quotquot autem noctem istam effugere, et ad æternæ gaudia lucis pertingere desiderant, secundum subjectam ejusdem Domini et Redemptoris nostri doctrinam, vitam, mores et actus suos componere et instituere studeant.

Si quæritis, inquit, *quærite; convertimini et venite.* Quasi dicat : Si a nocte et ignorantia vitæ

præsens ad me, qui splendor sum lucis incommutabilis et indeficientis, transire *queritis*, *querite* attentius, *querite* studiosius. *Convertimini* vanam hujus sæculi conversationem deserendo, *venite* per bonam operationem mihi appropinquando. *Querite* hoc in tempore per bonæ conversationis merita, unde in tempore illo, quod est sine tempore, æterna vobis conquiratis præmia.

CAPUT VII.

Onus Arabiæ, quo modus ad Deum redeundi significatur.

Isa. XXI, VERS. 13, 14. Onus in Arabia. In saltu ad vesperam dormietis in semitis Dodanim [al. *Dedanim*]. *Occurrentes sitiienti ferre aquam, qui habitatis terram austri, cum panibus occurrere fugienti.* Post onus Duma congruo ordine ponitur *onus in Arabia*. Ille enim, qui in illo onera jubetur *querere*, *converti* et *venire*, in onere isto mystice docetur quomodo *querat*, quomodo *convertatur*, quomodo *venire* debeat. *In saltu*, inquit propheta, imo per prophetam Dominus, *ad vesperam dormietis in semitis Dodanim. In saltu*, ut novimus, bestię sunt. Ideoque non injuste præsens sæculum, et bestialem sæcularis vitæ conversationem per saltum æstimo intelligendum. *Dodanim* vero, quod *judicium* sive *patruelis* interpretatum sonat, Dominum nostrum Jesum Christum digne figurat. Ipse enim *patruelis* noster, qui et Dominus noster. *Patruelis* noster non injuste dicitur, quia pater ejus, Judaicus utique populus, ex cujus semine secundum carnem nasci dignatus est, et populus gentilis, ex cujus propagine nos processimus, fratres quodammodo erant, quia secundum dignitatem conditionis unum Patrem Deum omnipotentem habebant. *In semitis Dodanim. In semitis* hujus *patruelis* nostri omnis ille graditur, qui vias ejus, quantum potest, imitatur.

Nec prætereundum quod dicitur: *In saltu ad vesperam dormietis in semitis Dodanim.* Verba ista duobus modis notare et intelligere possumus, sive ut homo *vesperam*, id est finem bestialis vitæ in semetipso faciat, sive ut ad *vesperam* illam, de qua scriptum est: *Vespere, et mane et meridie narrabo et annuntiabo* (*Psal. LII, 18*), *vesperam* utique, in qua prædictus *patruelis* noster Jesus Christus Filius Dei occubuit, oculus cordis semper retorqueat, considerans quid pro se indigno sustinuerit, laborans etiam, ut aliquo modo passioni illius respondere possit. Quicumque hac voluntate et desiderio mundum deserit, huic pius et misericors Dominus tales doctores obviam mittit, per quos bonæ voluntatis ejus desiderium adjuvetur, roboretur, stabiliatur. Unde sequitur:

Occurrentes sitiienti ferre aquam qui habitatis terram austri, cum panibus occurrere fugienti. *Sitiienti aquam ferre* est levioribus sive planioribus sacræ Scripturæ rivulis sitientem et anhelantem ad vitam recreare [*cod. recitare*], et informare. Quod autem subjungit: *Qui habitatis terram austri, cum panibus occurrere fugienti*, ita est ac si dicat: Vos, quos au-

ster ille suavissimus, quod est Spiritus sanctus, flatu ac rore gratiæ suæ suaviter perflavit, salubriter irrigavit, *cum panibus*, id est fortioribus cœlestis doctrinæ epulis *occurrite*, et succurrere huic *fugienti*.

VERS. XV. *A facie enim gladiatorum fugerunt, a facie gladii imminentis, a facie arcus extenti, a facie gravi prælii.* Quatuor hæc quatuor nobis insinuant, quæ mundum et ea quæ mundi sunt hominem fugere faciunt; timor utique et amor Dei, qui *gladiatorum* nomine non injuste accipitur; timor mortis, quæ, cum omnes homines certa maneat, per *gladium imminentem* congrue intelligitur; timor futuri judicii, quod merito per *arcum extentum* figuratur, quia supra omne genus hominum, quasi fortiter feriens *B arcus*, terribiliter extendetur, succedens judicio perpetuæ damnationis, recordatio et formido, quæ quasi *grave* et intolerabile *prælium* contra impios suscitabitur, quando omnis, qui reprobus ibi inventus fuerit, æternis suppliciis deputabitur. In hoc sane prælio ne succumbamus hostibus, ne mortis æternæ supplicium incurramus, hoc in tempore summo studio, summa sollicitudine procuremus. Nunc enim tempus gratiæ est, sicut mystice ostenditur, cum protinus subinfertur:

VERS. 16, 17. *Adhuc in uno anno mercenarii, et auferetur onus* [al. *omnis*] *gloria Cedar. Et reliquæ numeri sagittariorum fortium de filiis Cedar imminuentur.* Unus iste annus tempus præsens vitæ convenienter exprimit. Quod quasi *annus mercenarii* est et dicitur, quia temporalibus vitæ laboribus quasi felici quodam commercio homo salvandus sibi comparat, unde æternaliter vivere cum Deo valeat. In hoc igitur anno si fideliter sagacis more mercenarii laboravimus, a male gravi onere peccatorum per gratiam Dei exonerabimur, sicut mysticis nobis verbis promittitur in sequentibus, cum dicitur:

Et auferetur onus gloria Cedar. Nomine *Cedar*, quod interpretatur *tenebræ*, tenebrosus humani generis inimicum possumus accipere. *Onus* ejus et *gloria* peccata sunt et vitia, per quæ et in quibus contra Deum gloriatur. Lætitia enim et gloriatio ejus est cum onere vitiorum ita hominem depresso, quod ad Deum factorem suum nec per bona *D opera* in corpore consurgere poterit. Sed dum miserante tandem Deo et adjuvante reversus per penitentiam fuerit, et in bonis actibus sicut mercenarius æterni præmii avidus sollicitus se exercere cœperit, *onus gloria Cedar auferetur*, quia qui pondere peccatorum depressus gloria diaboli erat, penitendo et satisfaciendo ejusdem diaboli fit confusio, Dei vero gloria et exultatio.

Ibi etiam *reliquæ numeri sagittariorum fortium de filiis Cedar imminuentur*, quia malæ suggestiones, noxiæ delectationes, quibus *fortes illi sagittarii*, spiritus utique maligni improvidum cor hominis fortiter sagittant, ut male saucium vulnus iniquæ actionis infligant, quasi *reliquæ numeri sagittariorum fortium* sunt, quando sollicitus ac diligenter

homo considerat, et considerando enumerat quid, quantum, quomodo peccaverit; quandiu, quoties nunc iniquis delectationibus, nunc perversis actionibus Deo contrarius exstiterit. Sic, sic reliquæ enumeratæ tandem de filiis Cedar, de his utique, qui ex filiis diaboli, ex filiis tenebrarum filii lucis et iustitiæ facti sunt, imminuentur, quia etsi auferri ex toto et caveri in hac vita nequeunt, imminuentur tamen, et ita per gratiam Dei temperantur quod prævalere eis ultra non poterunt.

Dominus enim Deus Israel locutus est. Ac si dicatur: Omnipotens Creator, *Deus Israel*, adjutor utique et protector se videntium, se diligentium, ipse est qui hæc loquitur. *Loqui* ejus est operari ejus. Ipse enim est qui ineffabili pietatis suæ gratia hæc in salvandis suis operatur. Ipsius est opus, ipsius sit et gloria per infinita sæculorum sæcula. Amen.

CAPUT VIII.

Onus vallis. Visionis, quod ii in se suscipiunt qui se in vitæ religiosæ laboribus exercent.

ISA.. XXII, VERS. 1, 2. *Onus vallis visionis: Quidnam tibi quoque est, qui [al. quia] ascendisti et tu omnis in tecta? Clamoris plena, urbs frequens, civitas exsultans: interfecti tui non interfecti gladio, nec mortui in bello.* Post onus in Arabia congruo ordine positum est *onus vallis visionis*. Homo enim! ille, qui aliquando in Arabia erat, dum *campestris* et extraneus a Deo in saltu mundanæ conversationis bestialiter vivebat (Arabia enim *campestris* dicitur) *onus vallis visionis* quodammodo suscipit, quando relicto sæculo universos spiritualis vitæ labores, quam per *vallem visionis* intelligimus, humiliter ac mansuete portare cœperit. Sed et in hac valle visionis tanta, heu! vicissitudo est mutabilitatis, quod is qui modo proficit in virtutibus, modo deficit in virtutum profectibus, et qui nunc quasi de interna Dei visione lætatur, nunc ex malitia diaboli, modo ex propria infirmitate, modo aliorum hominum infestatione conturbatus ab internæ lucis intuitu retardatur.

Attamen qui vere *vallis est visionis*, hoc est qui per veram humilitatem mentis ad visionem tendit omnipotentis, is, inquam, cum non videt, videtur, hoc est cum derelictum se a Deo et abjectum æstimat, hœopinata miserentis Dei gratia rursus illuminante, ipse sibi ipsi ostenditur, cum verbis indicibilibus audire ab eo meretur intrinsecus: *Quidnam tibi quoque est qui ascendisti, et tu omnis in tecta? Per tecta*, quæ eminent domibus, conversationem spiritalem accipere possumus. Et est quasi dicat: Tu omnis, tu, inquam, qui corde et corpore, desiderio et voluntate de convalle hujus sæculi ad eminentem spiritualis vitæ conversationem *ascendisti, quidnam quoque tibi est?* Hæc Domini interrogatio est misericors ejus illuminatio, qua misericorditer hominem illuminat, ut perfecte cognoscere seipsum incipiat. Interrogat quid sit, quod patitur, respondensque

(74) Ita cod.

A ipse sibi pro homine causam passionum ejus ei innotescit, cum protinus subjungit et dicit:

Clamoris plena, urbs frequens, civitas exsultans. Quasi dicat: Hoc pateris, hæc causa est, qua inutiliter circumfereris (74). *Clamoris plena es*, quia modo ira, modo impatientia, modo molesta importunitate, qua proximum conturbans conturbaris, quasi malesonantis strepitu clamoris inquietaris. Sed et ad majorem iniquitatis cumulum *urbs frequens es*, et merito diceris, quia in corde et in anima tua, quæ urbs et habitatio Dei esse debuerat, *clamor* iste frequenter resonat. *Civitas etiam exsultans*, civitas, inquam, extra saltans jure nominaris, quia ea, quibus male intrinsecus circumfereris, malo corporis actu et habitu quasi extra saltando exsequeris. Vel etiam *civitas exsultans* vocaris, quia pro his, quæ flere et ingemiscere deberes, pro his extolleris, pro his gaudes et lætaris.

Interfecti tui non interfecti gladio, nec mortui in bello. Sensus tui, sancta desideria, et justæ voluntates, in quibus, et per quæ soli inhi vivere deberes, *interfecti* quidem sunt, sed *non interfecti gladio, gladio*, utique illo, *quod est Verbum Dei* (Ephes. vi, 17), quo ab omnibus, quæ mund sunt interfici debent. *Nec mortui sunt in bello*, rebellare enim contra vitia negligis, otio et desidia torpescis.

VERS. 3. *Cuncti principes tui fugerunt simul, dureque ligati sunt.* Cunctæ innocentes, castæ et sanctæ cogitationes, sensusque tui, interiores, quibus subrepentibus vitiosis cogitationum tumultibus principando et dominando obviare et contradicere deberes, *fugerunt simul* et perierunt, *dureque ligati sunt*, quia illaqueati et irretiti peccatorum funibus, imbecilles et impotentes facti sunt in virtutibus.

Omnes qui inventi sunt, vincti sunt pariter, quia etsi quando quasi inventis sensibus consurgere ad Deum desideras, retinentibus et retardantibus vinculis illis, quibus sponte te illaqueasti, pro velle tuo expediri, non vales.

Procul fugerunt, quia dissipati et dispersi ad exteriora, minus sufficiunt ad capienda bona interiora. Sed quando, aut quomodo invisibilis Deus visibili homini verba hæc loquitur, nisi quando aspirantis et visitantis pietatis suæ clementia ipsum hominem sibi ipsi recte ostendit, tactuque supervenientis gratiæ suæ vere pœnitentem humiliter seipsum agnoscentem facit? Hoc enim verba sequentia figuratiter insinuant, quæ quasi ex ipsius hominis persona omnem carnalis vitæ respuentis consolationem dicuntur. Nam sequitur:

VERS. 4. *Propterea dixi: Recedite a me, amaro flebo.* Fit nonnunquam, ut infirmitatis suæ miserias homo, sollicitè discutiens et considerans pro modis excessibus suis, nunc humiliter in conscientia seipsum damnet et accuset, nunc quasi de minus gravibus consolando se apud se excuset. Aca-

men verè perfectus homo succedentes sibi blandientium consolationes cogitationum constanter repellit, atque ad solum pœnitentiæ fletum cor et corpus suum fortiter impellit, ac compellit dicens ad se intra se: Quia graviter me Deo peccasse, quia incredibiliter Deum ac Redemptorem meum offendisse cognosco, *propterea dixi: Recedite a me, amare flebo. Recedite a me*, cogitationes consolatoriæ, *amare flebo*, nullum inane consolationis blandimentum recipio.

Nolite incumbere, ut consolemini me super vastitate filii populi mei. Anima mea, quæ erat aliquando *filia populi*, filia utique sanctorum cogitationum, filia sanctorum desideriorum, in quibus exercere se consueverat, jam *devastata*, jam jamque virtutibus spoliata totius transitorie consolationis dulcedinem mihi negat.

VERS. 5. *Dies enim interfectionis et conculcationis et fletuum Domino Deo exercituum in valle visionis.* Dies iste interfectionis, dies est supernæ visitationis, quæ non injuste *dies interfectionis* nominari potest. Interficit enim malas voluntates, et noxia decideria in corde humiliter pœnitentis. Est etiam *dies conculcationis*, quia corroboret hominem pariter, et illuminat, ut despiciere possit et conculcare quidquid contra Deum prius amaverat. Fit etiam *dies fletuum Domino exercituum in valle visionis*, quando pro his, in quibus offendisse se Deum meminit, per fletum pœnitentiæ humiliter in sancta conversatione satisfacere Domino incipit. Et est, quasi beata et vere pœnitens anima dicat in semetipsa, *dies iste*, id est visitatio et illuminatio supernæ pietatis et gratiæ, quæ me mihi ostendit, quæ infirmitatis meæ miseriam videre me et cognoscere fecit, erit mihi *dies interfectionis*, interficiens a corpore meo, quod male hucusque vivebat, erit mihi *dies conculcationis* conculcans et exterminans a corde meo, quod male antea delectabat; erit etiam *dies fletuum Domino Deo exercituum in valle visionis*. Semper enim flendo, semper pœnitendo ac Deo satisfaciendo abjectus mihi et despectus ero in humilitate sanctæ hujus conversationis. Statimque quid sit quod flere debeat manifestat, cum subjungit dicens:

VERS. 6. *Et Ælam sumpsit pharetram, currum hominis equitis, et parietem nudavit clypeus.* Per *Ælam*, quod interpretatur *ascensus ejus*, male ascendens superbia satis congrue accipitur. In *pharetra* autem anima hominis, in *curru* corpus hominis apte figuratur. *Ælam*, inquit, *sumpsit pharetram*. Ac si dicat: Animam meam, quæ pharetra Dei esse deberet, in qua colligenda, reponenda et custodienda erant tela Dei, tela Scripturarum, tela sanctorum cogitationum, tela honorum desideriorum, quibus relidenda et conterenda essent arma et sagittæ diaboli, *Ælam sumpsit*, quia ascendens contra Deum superbia mea eam vitiavit, omneque robur virtutis ejus consumpsit. Sed et *currum hominis equitis*, id est corpus meum, cui eques ille nobilis, Deus utique et homo solus sedere et dominari

A deberet, sedem sibi superbia vindicavit. Ideoque *parietem nudavit clypeus*, quia duritiam cordis mei nudavit, imo deseruit fortis protectio Dei, factaque est sicut paries interpositus, quia ita me a Deo separavit, quod de interna ejus dulcedine et gratia nihil jam mihi sapit. Sic, sic humiliter recognoscendo se et lugendo quanto ex intimis cogitationibus turbatur, tanto suavius divinæ respectu misericordiæ consolari meretur. Unde ex ipsius Domini persona protinus subinfertur, cum dicitur:

VERS. 7-9. *Et erunt electæ valles tuæ plenæ quadrigarum, et equites ponent sedes suas in porta. Et revelabunt [al. revelabitur] operimentum Judæ, et videbis in die illa armamentarium domus saltus. Et scissuras civitatis David videbitis: quia multiplicatæ sunt.* Et est quasi dicat: Quia jam perfecte te humiliatum coram me video, sensus corporis et animæ tuæ, quibus nihil ante nisi alta sapiebas, jam sicut *valles electæ* visitationi meæ atque inhabitationi dignæ electæ *plenæ quadrigarum erunt*. Intelligentia enim et scientia evangelicæ doctrinæ docente me et infundente replebuntur. *Et equites ponent sedes suas in porta.* Nomine *equitum* sanctos prædicatores mystice figurat, qui dum dicta quatuor Evangeliorum corde portantes, opere imitantes, unum documento prædicationis, alterum exemplo bonæ actionis adeunt, equites Domini juste nominari possunt. *Equites*, inquit, *ponent sedes suas in porta.* Quasi dicat: Administrante me tibi intellectum et amorem verbi Dei, *equites* id est prædicatores mei *ponent sedes suas in porta* cordis tui, quia quidquid ab eis audieris, tibi seledbit. Totum enim ad profectum et utilitatem animæ tuæ tibi remanebit.

Et revelabunt operimentum Judæ. Juda interpretatur *confessio*. *Operimentum Judæ*, operimentum, ut ita dicam, confessionis sancti prædicatores *revelant*, quando prædicatione sua et doctrina innotescere sibi ipsi hominem faciunt, ut *infra operimentum* illud, quo sibi ipsi opertus quodammodo et absconditus erat, ingrediatur, et peccata illa, quæ quidem scivit per experientiam, sed nescivit per intelligentiam ex verbis eorum quasi revelato operimento ignorantæ sciat et intelligat, et perfecte detegere per confessionem incipiat. Revelato hoc modo operimento Judæ fit tandem quod sequitur:

Et videbis in illa die armamentarium domus saltus. Et scissuras civitatis David videbitis, quia multiplicatæ sunt. Congrue tempus et hora *illa dies* nominatur, quando ad cognoscendum seipsum intra verba doctorum homo divinitus illuminatur. *In illa enim die videt armamentarium domus saltus.* Armamentarium dicitur, ubi arma reponuntur. Nec inconvenienter hoc in loco per arma diversa peccatorum genera intelligimus. *Videt* utique, et videndo dolet quod totum tempus vitæ suæ nihil, nisi quoddam *armamentarium domus saltus, fuerit*, hoc est, quod bestialiter vivendo armaturam diaboli, peccata utique et vitia laboriose portaverit, et per hoc *civitatem David*, id est animam suam diversis peccatis quasi

multiplicatis solisuris interruptam et corruptam vero illi David, vere manu forti, vere aspectu desiderabili abominabilem et inhabitabilem reddidit.

Fit autem plerumque ut homo spiritualis peccatorem se humiliter recognoscat, et subtracta tamen compunctionis gratia deslere se ut peccatorem atque per lacrymas pro voto suo ablueri nequeat. Pius autem et misericors Dominus, ut altius militem suum informet, et instruat, subtilius adhuc eum sibi ipsi ostendit, cum invisibiliter et indicibiliter eum commonere incipit, ut non modo male facta sua rememoretur et doleat, sed etiam, ubi bona minus caute egerit, hoc est ubi inanis gloriæ subrepente vitio in bonis suis plus justo se extulerit, et in malis suis minus æquo se coram Deo humiliaverit. Hoc enim subsequens mysterio capituli apte innuitur, cum ex ipsius persona Domini, quasi præsentialiter hominem alloquentis imo et increpantis, dicitur :

VERS. 9-11. *Et congregastis aquas piscinæ inferioris. Et domus Jerusalem numerastis, et destruxistis domos ad muniendum murum. Et lacum fecistis inter duos muros, et aquam piscinæ veteris, et non suspexistis ad eum, qui fecerat eam, et operatorem ejus de longe vidistis. Aquæ piscinæ inferioris exprimentur concupiscentias carnis; domus Jerusalem bona opera hominis. Et congregastis, ait, aquas piscinæ inferioris, hoc est concupiscentias concupiscentiis accumulastis, domos Jerusalem numerastis, quia qui sine numero peccastis, bona opera vestra numerastis, numerando ac magnificando incaute jactastis. Destruxistis domos ad muniendum murum, quia dissipatis sensibus circa illicita vagando, et diffluendo hanc quam sustinetis duritiam, quasi murum adversus vosmetipsos obfirmastis. Et lacum fecistis inter duos muros, et aquam piscinæ veteris. Aqua veteris concupiscentiæ, veteris delectationis exhaurienda atque siccanda erat aqua novæ et quotidianæ compunctionis. Sed aqua hæc compunctionis facta est quasi lacus inter duos muros, quia sicut lacus aquam cœnosam, aquam turbidam habet, sic et vos duobus muris, duritia utique cordis et duritia corporis circumdati aquam non ex fonte limpidam, sed quasi ex lacu turbidam interdum habetis, quia ad puram et suavem illam, quam desideratis, compunctionis gratiam needum pro voto vestro pertingere meruistis.*

Sed unde hoc vobis? Ob hoc videlicet, quia non suspexistis ad eum, qui fecerat eam, et operatorem ejus de longe non vidistis. Ad Deum Creatorem et factorem vestrum non suspexistis, ut propter timorem ejus malum declinaretis. Redemptorem et operatorem salutis vestræ de longe non vidistis, quia amori et dulcedini ejus amorem et dulcedinem peccatorum prætulistis. Omnipotens igitur Dominus postquam sic hominem, quem salvare decrevit, clementer increpatum, suaviter illuminatum intus teigerit, qualiter postmodum vivere debeat, quasi per se propheta docet, cum subjungit dicens :

VERS. 12, 13. *Et vocabit Dominus exercituum in*

die illa ad fletum et ad planctum, et ad calvitium, et ad cingulum sacci. Et ecce gaudium et lætitia occidere vitulos, et jugulare arietes, comedere carnes et bibere vinum. Vocatio Dei est inspiratio Dei. Vocat primo per inspirationis suæ gratiam hominem ad fletum cordis, postea ad planctum corporis, ut e corde pœnitendo desleat, et corpore dignis pœnitentiæ operibus fletui cordis respondeat. Vocat etiam ad calvitium et ad cingulum sacci, quia vult, ut vitia mentis et corporis paulatim evellat et abjiciat, atque forti vitæ custodia, quam cingulum significat, fortiter accinctus, futuros subrepentium vitiorum laqueos sollicitè caveat. Sic, sic decalvato homine et accincto, fit tandem quod sequitur :

Et ecce gaudium et lætitia occidere vitulos, et jugulare arietes. Per vitulos intelligimus lasciviam carnis, per arietes superbiam mentis. Sive per vitulos exterioris hominis sensus, qui lascivientis more vituli semper in præceps feruntur; per arietes interiores sensus intelligi possunt, qui exteriores sensus more arietis gregem præeuntis sive ad bonum, sive ad malum præcedere solent.

Et notandum quod dicitur : *Ecce gaudium et lætitia.* Gaudium pertinet ad hominem exteriorem. Lætitia ad hominem interiorem. Homo etenim perfectus, qui eo modo, ut prædictum est, decalvatus et accinctus fuerit, omne gaudium corporis æstimat, summam cordis lætitiã deputat lascivientes exteriorum sensuum motus per carnis continentiam comprimendo interficere, quod est *occidere vitulos*; et superbientes interioris hominis sensus per veram mentis humilitatem voluntati et servituti Dei omnino subijcere, quod est *jugulare arietes*. Hujus etiam gaudium et lætitia est *comedere carnes et bibere vinum*. Gaudet enim obscuriora et difficiliora sacræ Scripturæ secreta, quæ intelligere per carnes possumus, assidua tractatione et retractatione quasi quibusdam dentibus confringere et comminueri, et ad desideratum intelligentiæ saporem convertere. Lætatur etiam *bibere vinum*, hoc est vino sensus spiritualis, quod lætificat cor hominis, jugiter inebriari, sicque inebriatus ab omnibus, quæ mundi sunt, prorsus alienari.

Ad hoc enim universos sensus suos monet et hortatur dicens ad se intra se : *Comedamus et bibamus : cras enim moriemur.* Quasi dicat : Si cibum nostrum sacram Scripturam per intelligentiam cordis et imitationem operis fecerimus, si vino sensus spiritualis et intellectus jugiter nunc, quandiu in hac vita sumus, potari et refici diligimus, serenam illud supernæ visitationis mane super nos orietur, cujus splendore collustrati sæculo et vitii sæculi moriemur, et virtutibus vivere incipiemus. Vel etiam cum hodie præsentis vitæ transierit, in futuro quando mane illud ultimum, mane utique futuræ resurrectionis advenerit, beata morte ei, quam nunc sustinemus, corruptioni ita moriemur, quod nullam amplius corruptionis maculam experiemur.

Beatus et vere beatus, qui *onus vallis Visionis*

ita portaverit, qui per prædictum fletum cordis, A
planctumque corporis decalvatus a vitiiis, accinctus
custodia mentis et corporis sic in spiritualis vitæ per-
fectione profecerit. Huic sane sequens onus apte
satis congruit, quia non solum se et sua peccata,
sed et aliorum hominum in salo hujus sæculi adhuc
fluctuantium pericula deslet ac plangit, sicut my-
stice propheta insinuat, cum, quasi sub persona eor-
um qui ejusmodi sunt, subjungit et dicit :

CAPUT IX.

*Onus Tyri, quod eorum est, qui et sua et aliena
peccata deslent, omnesque ad pœnitentiam cohortantur.*

ISA. XXIII, VERS. 1, 2. *Onus Tyri. Ululate, na-
res maris, quia vastata est domus, unde venire con-
sueverant, de terra Cethim revelatum est eis. Tacete,* B
*qui habitatis in insula, negotiatio [al. negotiatores]
Sidonis, transfretantes mare repleverunt te in aquis
multis (75).* Tyrus interpretatur *angustia*. Et congrue
satis per Tyrum homo ille figuratur, qui, despecta
propter Deum spatiosa totius mundi latitudine, sese in
angustias dedit præsentis vitæ, ut ad amplitudinem
cœlestis patriæ Deo propitio mereatur pervenire
Per *naves autem maris* spiritualis quælibet conversa-
tio non incongrue intelligitur, quia sicut procellosa
maris tempestas transitur, mortisque periculum
declinatur, sic spiritales quælibet conversationes
quasi naves quædam sunt, quæ periculosa peccato-
rum flumina hominem transvehunt, perpetuæque
beatitudinis stationi, ubi nullum mortis periculum
erit, secure invehunt. Possunt etiam per naves in
teligi ipsi homines in spiritali vita spiritaliter vi-
ventes, ad unum eundemque perpetuæ salutis por-
tum, uno eodemque amore et desiderio indefesse
tendentes.

*Domus autem, unde naves istæ venire solent,
mundam non injuste significat. In hac enim domo
naves istæ fabricantur, quia omnes, qui ad spiri-
talem militiam transeunt, ex hoc mundo, et in hoc
mundo procreantur, et generantur. Ululate, inquit,
naves maris, quia vastata est domus, unde venire con-
sueverant.* Ac si dicat : O vos omnes, qui mare hu-
jus sæculi jam transistis, qui velis sanctæ conversa-
tionis erectis ad locum cœlestis patriæ tenditis,
respectu miserationis, pio affectu compassionis il-
los, quos post vos in sæculo reliquistis, respicite,
super interitu eorum *ululate*. *Vastata est enim do-
mus, unde venire consuevistis,* quia conversatio, et
vita illorum, qui in hac domo, hoc est in præsentis sæ-
culo inique vivunt, et in hac iniquitate persevera-
verunt, et si nondum in re, jam jamque coram Deo
damnata est in prædestinatione. Hanc sane senten-
tiam electorum super interitu reproborum con-
firmat quodammodo propheta, cum subjungit di-
cens :

*De terra Cethim revelatum est eis. Cethim mare con-
gelascens vel confractum interpretatur. Et sicut duas
habet interpretationes, sic etiam duas mysticas in se*

(75) *Verna nœ:* in aquis multis, in vungatis editionibus referuntur ad versum seq.

continet significationes. Ea namque parte, qua con-
fractum resonat, confractum per pœnitentiam et
humiliatum cor et corpus electorum apte figurat.
Ea autem parte, qua *mare congelascens* dicitur, con-
gelascentem in peccatis mundum non incongrue
notat. Et est sensus : Ne dubitetis, o miseri, de vas-
tatione et damnatione vestra, super qua ululant,
quam deslent sancti et electi Dei. *De terra enim Ce-
thim revelatum est eis.* Nam et ipsi aliquando in
terra congelascentis utique mundi, in quo nullus
timoris aut amoris Dei fervor est, fuerunt, atque
ex suis, quibus subiacebant miseriis, ignorare non
possunt miseriis vestras et pericula, quibus sub-
jacetis, in quibus, si permanseritis, procul dubio
vastabimini, quia pœnis perpetuæ mortis, ubi vas-
titas totius boni, abundantia totius mali est, æter-
naliter condemnabimini. Post hæc rursus inducitur
persona electorum ad pœnitentiam et conversio-
nem pio cordis affectu eos exhortantium.

*Tacete, inquit, qui habitatis in insula, negotia-
tio Sidonis.* Vos, qui marinis fluctibus, diabolicis
videlicet tentationibus, ex omni parte circumlati
diversis passionibus carnis tundiini, a male fer-
vente carnalium desideriorum strepitu quiescite,
quid vobis immineat, considerate. Omnis enim ve-
stra vita et conversatio *negotiatio Sidonis* est, nego-
tiatio iniqui venatoris diaboli, qui venatur vos, ut
in *insula* præsentis sæculi negotia ejus exerceatis,
hoc est ut vitiiis et concupiscentiis, quæ negotia
ejus sunt, in præsentis servientes negotiationis ve-
stræ præmium, perpetuæ mortis supplicium, ab ipso
in futuro recipiatis. Igitur quicumque es qui salvari
desideras, inutilis venationis hujus sive venatoris
negotia fuge. Salvari enim non poteris nisi *tacente*
et quiescente strepitu vitiorum ab insula sæculi sæ-
cularisque, conversationis recesseris.

Transfretantes mare repleverunt te in aquis multis.
Maligni spiritus, qui rete malitiæ suæ et ne-
quitiæ suæ supra mare sæculi hujus expande-
runt, *aquis multis*, id est diversis concupiscentiis
et vitiiis *te repleverunt.* Ex hac inundantia aquarum
omne quod in mundo est tendit ad interitum. Nec
mirum. Non est enim qui negotia Dei exerceat, non
est, qui manu sanctæ prædicationis, exemplo rectæ
conversationis earundem impetum aquarum amo-
veat. Nam etsi est, qui nomen doctoris habet, di-
ligens plus terrena quam cœlestia merito doctoris
caret. Ideoque recte ei congruit quod sequitur :

VERS. 3. *Semen Nili, messis fluminis fruges ejus,
et facta est negotiatio Gentium.* Per Nilum fluvium,
qui aquam de cœlo, ut Beatus Hieronymus scribit,
sed de terra habet, talis doctor congrue intelligi va-
let, qui terrena plusquam cœlestia diligit, caduca
plusquam mansura bona requirit. *Semen* ejus est
prædicatio ejus, *fruges ejus*, qui ex semine prædica-
tionis et doctrinæ illius in cordibus subditorum
oriuntur, *messi fluminis* recte comparantur. More
enim messis cito arescunt, celeriter deficiunt. Sic-

que sit quod sequitur : *Et facta est negotiatio gentium*. Fit predicatio ejus in cordibus auditorum *negotiatio Gentium*, negotiatio utique peccatorum, dum corpora et animas, quas fidelis more negotiatoris Deo doctrina sua lucrari deberet, malæ vitæ suæ exemplo Deo subtrahit, a via veritatis abducit. Sed sicut de talibus gaudet, et lætatur diabolus, sic de perfectis mundi contemptoribus contristatur et confunditur, sicut consequenter propheta inuit, cum vel in sua, vel eorundem electorum persona subjungit et dicit :

VERS. 4. *Erubescet, Sidon, ait enim mare : fortitudo maris, dicens : Non parturivi et non peperivi, et non enutrivivi juvenes, nec ad incrementum perduxivi virgines.*

Per *Sidonem* hic sicut et in præcedentibus malignum venatorem et deceptorem animarum diabolum intelligimus. Per *mare et fortitudinem maris* fortes spiritualis vitæ æmulatores accipimus, qui ideo et *mare et fortitudo maris* nominantur, quia mare quodammodo erant dum sæculari vitæ dediti ad scelera fervebant : *fortitudo* maris facti sunt, dum transitis et calcatis marinis fluctibus, peccatis utique et vitiis, fortiter ac viriliter Deo vivere cœperunt. Tales utique aiunt Sidoni, ut erubescat, dum opera talia faciunt, de quibus erubescit et confunditur diabolus. Nam dum humiliter peccatores recognoscunt eum qui peccata suggestit, magnifice confundunt.

Non parturivi, inquit, et non peperivi, et non enutrivivi juvenes, nec ad incrementum perduxivi virgines. Per *juvenes* intelligere possumus fortia virtutum opera, per *virgines* integritatem mentis. Et est quasi dicant : *Non parturivi* bona desiderando, et si quando parturivi desiderando quod bonum fuit, *non peperivi* exsequendo bonis operibus quod bonum desiderium suggestit. Sed et si peperivi, bono operi ad horam insistendo, teneram inchoatæ operationis sobolem succedentium bonorum operum assiduitate *non enutrivivi*, sed victus tædio citius bene cœpta reliqui. *Nec ad incrementum perduxivi virgines*, quia et si quando integritatem, et incorruptionem mentis meæ incorrupto integritatis auctori Christo devovi, non servavi, sed ab ea utpote nullo virtutum incremento confota et ad perfectum usque perducta citius animum revocavi. Hæc veræ poenitentiae verba dum homo ille, qui *fortitudo maris* jam factus est, sive corde interius, sive corpore exterius dicere Deo et coram Deo cœperit, et confusionem et dolorem magnum malignis spiritibus ingerit, sicut mystice ostenditur, cum protinus subinfertur :

VERS. 5. *Cum auditum fuerit in Ægypto, dolebunt, cum audierint de Tyro. Ægyptus*, ut sæpe diximus, *tenebræ* interpretatur, et tenet figuram in hoc loco malignorum spirituum, inter quos, *cum auditum fuerit* de perfecta conversione et laudabili conversatione electorum, *dolent, cum audierint de Tyro*, hoc est cum intellexerint, quod is quem ut proprii juris servum prius possederant, per angustias præsentis vitæ, quibus in spiritali vita se propter Deum

A supposuit, ditione et dominio eorum se subtrahit. Hoc est eorum contritio, hoc est dolor eorum et afflictio. Sed quia electi quanto Deum diligunt et cognoscunt, tanto ardentius omnes homines salvari cupiunt, recte adhuc quasi ex persona illorum subditur :

VERS. 6. *Transite maria, ululate, qui habitatis in insula.* Ac si dicant : O vos miseri, qui tentationibus sæculi diversisque passionibus carnis tradimini, *transite maria* mundum relinquendo. *Ululate, qui habitatis in insula* ignorantiam, cæcitate et periculum vestrum humiliter cognoscendo et penitendo.

VERS. 7. *Nunquid non hæc vestra est, quæ gloriabatur a diebus pristinis in antiquitate sua ?* Mandat iste, quem vos diligitis, qui vos ut vestro inhzetis, *insula* utique est marinis fluctibus, id est peccatorum inundationibus undique circumdata, et circumfusum, qui *a diebus pristinis*, quo primum conditus est, *in antiquitate sua gloriabatur* quia in vetustate peccatorum, quam flere et lugere debet, male usque modo lætabatur. Igitur quæcumque anima gloriari huic in antiquitate sua insulæ congloriatur, plus vetustatem vitiorum quam novitatem virtutum diligendo et sectando, vix aut nullo modo salvari poterit, nisi transitio peccatorum flumine prorsus mundo se subtraxerit. Unde protinus subinfertur :

Ducunt eam pedes sui longe ad peregrinandum. Necessè enim est ut qui ejusmodi est, totis utriusque hominis affectibus alienum se faciat sæculi hujus concupiscentiis et voluptatibus, sit advena et peregrinus Christi in terris, si cohæres ejus fieri quandoque vult in cœlis. Sed quia sunt nonnulli, qui hoc salutis consilium vix aut nullo modo recipiunt, semper impossibilitatem suam prætendunt ; isti, ut ad misericordiam Dei, per quam multos salvavit, respiciant, et confugiant, sequentibus quodammodo verbis admonentur, cum dicitur :

VERS. 8. *Quis cogitavit hoc super Tyrum quondam coronatam, cujus negotiatores principes, institutores ejus inclyti terræ !* Quasi dicatur : Si durum vobis videtur et impossibile propter Deum præsentis sæculi gaudia relinquere, respicite Tyrum, respicite multa millia hominum, qui latas sæculi vias propter Deum spreverunt, seseque propter latitudinem regni cœlestis in angustias præsentis vitæ sponte dederunt. *Quis cogitavit hoc super Tyrum ?* Quis, rogo, cogitare aut sperare poterat, ut sic et sic deponi atque humiliari posset ille vel iste homo, cujus corona vel gloria incredibilis, et inaudita erat superbia. *Cujus negotiatores principes, institutores ejus inclyti terræ*, hoc est cujus sensus exteriores vanitatem tantummodo, et inanem præsentis vitæ gloriam quærebant, cujus sensus interiores *inclyti terræ* fuerunt quia non *inclytam* et incomprehensibilem cœli dignitatem, sed *terrestrem*, et transeuntis felicitatis gaudia dilexerunt.

VERS. 9. *Dominus exercituum cogitavit hoc, ut detraheret superbiam omnis gloriæ, et ad ignominiam duceret universos inclytos terræ. Dominus exercituum,*

Dominus, inquam, angelorum, et hominum, cujus A cogitatio ipsa ejus est operatio, ipse *hoc cogitavit*, ipsius misericordiæ et miserationis opus hoc fuit, ut male gloriantem hominis *superbiam* ad ima humilitatis *detraheret*, et universos sensus illius, qui erant, ut diximus, *incliti terræ*, terrena tantummodo sapientes ac diligentes, ad *ignominiam bonæ et laudabilis*, quam pœnitentia operatur, confusionis perduceret. Ipse operatur quod homo beatus, per *Tyrum quondam coronatam* designatus, confusus in semetipso, et humiliatus pro peccatis suis summam ignominiam deputat, quod quasi summam prius gloriam esse crederat. Sequitur :

VERS. 10. *Transi terram tuam quasi flumen filia maris*. Ac si dicatur : Quisque es, qui ob infirmitatem et levitatem marinæ, id est peccatricis et lubricæ vitæ tuæ, *filia maris* es et diceris, fluxa atque caduca sæculi gaudia transeundo despice, statum æternæ soliditatis require. Totum enim, quod in hoc mundo diligitur, quasi *flumen* quoddam est, quia cito transit, et finitur.

Non est ultra tibi cingulum. Si mutare vitam, et tamen sæculum inhabitare volueris, *cingulum tibi non erit*, quia nulla custodia, nulla securitas, nulla in medio peccatorum evitandi et declinandî peccata erit facultas.

VERS. 11. *Manum suam extendit supra mare, conturbavit regna*. Quis est hic, qui *manum suam supra mare extendit* nisi malignus hostis, qui omne fere genus hominum ad interitum trahit? Qui etiam *conturbavit regna* quia regnantes in peccatis et vitiis, ne ad verum lumen respicere velint, aut valeant, fraudis suæ nequitia intus turbare, intus excæcare consuevit. Sed non est invalida manus Domini extensam hanc manum diaboli confringere, et conturbata per eum regna ad quærenda et desideranda perpetuæ serenitatis gaudia convertere. Unde et adhuc subditur :

Dominus mandavit adversus Chanaan, ut contereret fortes ejus. *Chanaan* quod interpretatur commotio, significat bonam et laudabilem quamdam commotionem, quæ fit in homine, quando incipit movere se a malo ad bonum, a vitiis ad virtutes. Et est quasi dicat : Si tu, qui mobilis ad vitia, immobilis ad virtutes et virtutum opera, loco non vitæ, sed moris malæ hucusque stetisti, jam te adversum te movere volueris, hoc est si relicto sæculo et conversatione sæculari ad spiritualis vitæ militiam transire volueris, dives in misericordia *Dominus mandavit*, hoc est repromisit, ut *fortes tuos conterat*, ut malignos spiritus, qui sub durissimo peccatorum vinculo detinent te, potenti divinitatis suæ manu ad nihilum redigat.

VERS. 12. *Et dixit : Non adjicies ultra, ut gloriaris caluminans, virgo filia Sidonis*. Tu, qui non ob meritum castitatis, sed ob sterilitatem honorum operum, bonarum virtutum *virgo*, id est sterilis, et infecunda *filia Sidonis*, filia iniqui venatoris diaboli diceris, *non adjicies ultra, ut glorieris in*

peccatis quia nisi per veram pœnitentiam et conversionem humiliatus fueris, perpetuæ damnationis calumniam sustinebis.

In Cethim consurgens transfreta, ibi quoque non erit requies tibi. *Cethim*, sicut supra diximus, *mare congelascens* dicitur, significans mundum congelascentem, ignem timoris et amoris Dei non habentem. *In Cethim consurgens transfreta*. Quasi dicat : Sit sane, ut in mundo positus consurgere ad bona opera, *transfretare* et declinare vitia, et cavere peccata incipias. *Ibi quoque non erit requies tibi*. *Requies tibi non erit tibi* a peccatis. Quoniam enim inter peccata conversaris, impossibile et omnino inevitabile est ut peccatorum laqueis nunc volens, nunc nolens non irretiaris. Sed quid ultra restat?

B VERS. 13. *Ecce terra Chaldæorum talis populus non fuit*. *Assur fundavit eam*. Per *terram Chaldæorum*, qui *feroces* interpretantur, congregatio quorumlibet spiritualium apte intelligitur, qui *feroces* aliquando et indomiti erant peccando, sed et *feroces* nihilominus postmodum in spiritali vita sunt, ferociter peccata in semetipsis puniendo. *Ecce*, inquit, *terra Chaldæorum*, *Ecce ante te sancta et spiritalis conversatio et congregatio Deum timentium, ferociter contra se sævientium, et ad terram hanc confuge, eorum exemplo vive*. Si enormitatem scelerum tuorum expavescis, in his et per hos consolare, constantiam et humilitatem illorum imitare. *Talis populus non fuit* in superbia, mentisque elatione præcipuus, ad peccata præceps et lubricus. *Assur fundavit eam* quia malignus hostis, quem quasi fundamentum, et pro fundamento cordibus suis supposuerunt, quocunque voluit, potenter eos movit.

At nunc confortati in Domino *in captivitatem transdixerunt robustos ejus, suffoderunt domos ejus, posuerunt eam in ruinam. Suffoderunt domos ejus* quia secreta cordium suorum, quæ per suggestiones et immissiones malarum voluntatum, per delectationes carnalium voluptatum quasi familiare sui juris domicilium, id est *Assur* prius inhabitabat, suffossis et effossis per veram pœnitentiam vitiis vitiisque voluntatibus et desideriis ita aptaverunt, et subegerunt virtutibus, quod nullus antiquo hosti pristinæ habitationis in eis patet locus.

D *In captivitatem transdixerunt etiam robustos ejus* quia peccata et peccatrix opera carnis, quæ *robusti* sunt diaboli (in his enim et cum his prævalet hominibus), prostraverunt jam, et exstinxerunt, et quæ subsistente fragili carnis materia ad plenum extinguere nequeunt, his quasi *in captivitatem transductis* ita dominantur, ut, etsi surgant contra eos, et impetum faciant, prævalere tamen eis non valeant. Unde apte adhuc subditur :

Posuerunt eam in ruinam. Nam dum perfectus homo quasi captiva tenet, et comprimit in se vitia illa, quæ non potest prorsus extinguere, ex hac captivitate fit *ruina* peccatorum, surgit et crescit in altum machina virtutum. Sed quia sub primo hoc oneris hujus capitulo sanctus Domini propheta ca-

stationem, imo et damnationem eorum, qui sæculo adhuc, ut dictum est, periclitantur, sub persona et voce electorum ululando atque gemendo defflevit prævidens etiam vastationem, quæ ipsis plerumque electis et perfectis hominibus in spiritali vita accidit quasi coram positos, in secundo hoc capitulo ad pœnitentiam hortatur, cum dicit :

VERS. 14, 15. *Ululate naves maris : quia vastata est fortitudo vestra. Et erit in die illa : In oblivione eris, o Tyre septuaginta annis, sicut dies regis unius ; post septuaginta autem annos eris Tyro quasi canticum meretricis.* Hæc verba prophetæ, imo loquentis per prophetam Dei omnipotentis ad electam et dilectam quamlibet animam tunc sunt, quando ipso inspirante considerata vastitate sua pristinum profectum, et imminem jam jamque defectum suum sollicitè homo cognoscere incipit. *Ululate*, inquit, *naves maris, quia vastata est fortitudo vestra.* Ac si dicat : Vos, qui emenso magni maris flumine in spiritalis vitæ conversatione quasi in navibus constituti summa fortitudine et constantia ad portum cælestis patriæ tendere consuevistis, *ululate* nunc, quia subrepente atque crescente negligentia torpore et mentis desidia, solita vim fortitudinis minime exercetis, sed quasi *vastati* pristinis virtutibus et evacuati deprimentis pondere carnis, ut imbecilles et infirmi subjacetis. Postquam hoc modo Deus hominem intrinsecus exortaverit, et illuminaverit, qualiter ad amissam fortitudinem redire debeat, sequentibus mox verbis insinuat, cum dicit :

Et erit in die illa : In oblivione eris, o Tyre, septuaginta annis sicut dies regis unius. Septuagenarius numerus perfectam et consummatam pœnitentiam significat. Et bene quidem dicit : *In oblivione eris, o Tyre, septuaginta annis.* Novimus sane quia ii qui in publica pœnitentia sunt, ab introitu templi, a communionem sanctæ matris Ecclesiæ excluduntur, et non solum ut oblii, sed et quasi mortui infra statutum pœnitentiæ tempus reputantur. Sic et homo spiritalis per Tyrum, ut dictum est, figuratus, cum spiritalium vastitatem divitiarum, quod virtutes sunt, spiritalium exercitio laborum recuperare quærit, est quodammodo quasi in *oblivione septuaginta annis*, dum in pœnitentia sua tanta se Deo humilitate submittit, quod se quasi oblitum a Deo et coram Deo reputat, atque ab omnibus, quæ dulcia et delectabilia carni essent, subtrahens se indignum se iudicat, cui reminisci in miserationibus suis Deus omnipotens debeat. In hac tamen oblivione est *sicut dies regis unius*, quia lucens et illuminans custodia et protectio summi et optimi regis, Dei utique omnipotentis, quæ per diem hoc in loco potest intelligi, manet super eum, invisibiliter eum intus illuminans, misericorditer exterius a peccato protegens atque conservans. Sequitur :

Post septuaginta autem annos erit Tyro quasi canticum meretricis. Quid, rogo, quid sunt hæc verba prophetæ, imo loquentis in propheta Domini nisi doctrina quedam, qua Tyrus, id est homo ille, cui

A totus mundus ob amorem cælestis regni angustus est, ad humilitatem eruditur? *Post septuaginta*, ait, *annos erit Tyro quasi canticum meretricis.* Quasi diceret : Non tibi sufficit ut perfecte pœnitendo septuaginta annorum numerum compleas, nisi post peractam etiam pœnitentiam in eadem mentis humilitate et constantia persistens quasi *canticum meretricis* canere et frequentare studeas. *Canticum meretricis* canere est assidua cordis contritione retractare, et quasi præcinere sibi ipsi, quam turpiter, quam multipliciter a vero sponso suo Christo multoties fornicatus sit. Sed nec hoc ad profectum homini sufficit, nisi per assiduam etiam carnis mortificationem flebili cantico cordis respondeat. Unde aptè mox subinfertur :

B VERS. 16. *Sume citharam, circui civitatem meretricis oblivioni tradita.* Quasi dicat : Quia transgrediendo præcepta mea debitam mihi fidem non servasti, semper te ut *meretricem oblivioni traditam* reputa. *Sume citharam*, carnem tuam cum vitiiis et concupiscentiis crucifigendo mortifica. *Circui civitatem* a sanctis et justis, qui tecum sunt, hominibus, qui civitas Dei dici et esse meruerunt, auxilium quærendo intercessionis, exemplum sumendo sanctæ conversationis.

Bene cane, frequenta canticum, ut memoria tui sit. Male cantasti, dum despecto me atque relicto in peccatis exultasti. Nunc autem *bene cane*, frequenta canticum, male sonantem in auribus meis vocem pristinae cantationis quasi versa cithara in vocem commuta assiduæ contritionis et compunctionis, ut *memoria tui sit* apud me, hoc est ut in miserationibus meis multis et magnis te jam oblivioni traditam rursus te colligam ad me. Sequitur :

C VERS. 17. *Et erit post septuaginta annos, visitabit Dominus Tyrum, et reducet eam ad mercedes suas.* *Visitatio* hæc, qua *post septuaginta annos Tyrum Dominus visitat*, est inestimabilis inexhaustæ suavitatis ejus abundantia, qua animam per amaritudinem pœnitentiæ sauciatam ineffabiliter recreat et lætificat, *reducitque eam ad mercedes suas*, quando ei inter ipsam dulcedinis suæ gratiam laboris sui præmium desideratam tribuit indulgentiam peccatorum. Sed quantumcunque homo ex gratia et dono Dei proficiat, tamen quia vivere non potest sine peccato, quandiu in corpore peccati subsistit, aptè subjungitur :

D *Et rursus fornicabitur cum universis regnis terræ super faciem terræ.* Intelligimus per *terram* ipsam corpus hominis, per *regna terræ* interiores sensus hominis, qui ob dignitatem spiritus, qui velut rex et dominator terræ, id est exteriori homini præsidere et imperare deberet, *regna terræ* merito nominantur. Anima utique, quæ post longam oblivionem et abjectionem ad desideratos diu et optatos cælestis sponsi amplexus tandem se receptam gaudebat, rursus *cum universis regnis terræ fornicatur*, quando in interioribus sensibus suis aut per malas cogitationes, aut per malas voluntates, vel etiam illicita desideria peccato condelectatur. *Fornicatur super*

faciem terræ, quoties sensibus corporis visu videlicet et auditu, gustu, odoratu et tactu contrarium quid vel indignum cœlestis sponsi amori admittit.

Et notandum quod prius eam, quæ in spiritu, et postea hanc quæ in corpore fit fornicationem designans *et rursum*, inquit, *fornicabitur cum universis regnis terræ.* Et mox addit *super faciem terræ.* Nam etsi esset quis qui corpore corporisque sensibus peccato non inclinaretur, rarus valde vel etiam nullus est, qui interioris hominis sui castitatem et integritatem ita conservare valeat, quin aliqua ei corruptionis macula ex diversis animi motibus accedat et inhæreat. Attamen quia intolerabile hoc divortium quod ex hac, de qua jam dictum est, cordis corporisque fornicatione inter Deum et animam fit, non libenter, sed violenter spiritalis homo multoties patitur, citius redire in gratiam sponsi et dilecti sui per pœnitentiam et lacrymas mitigare festinat offensam, sicque impletur quod sequitur :

VERS. 18. *Et erunt negotiationes ejus et mercedes ejus sanctificatæ Domino. Per negotiationes ejus intelligere possumus transgressiones et peccata, quibus Deus offenditur; per mercedes ejus remissionem peccatorum, qua Deus omnipotens pœnitentiam et satisfactionem ejus pie remunerat. Erunt negotiationes ejus et mercedes ejus sanctificatæ Domino; quia mox, ut ex humili corde pœnituerit et ingemuerit, tam mala quæ illicite commisit, quam bona, quæ in emendationem et satisfactionem illicitorum exhibuit, Domino sanctificatur, quia ad laudem et honorem Deo reputantur.*

Non condentur, neque reponentur, quia his qui habitaverint coram Domino, erit negotiatio ejus. ut manducant in saturitatem, et vestiantur usque ad vetustatem. Quid per ea quæ, teste Domino, non condentur, neque reponentur, nisi excessus et peccata electorum in spiritali vita Deo militantium designatur? Hæc quidem in hac vita nullatenus reconduntur. Ipsi enim se accusant, ipsi se judicant, ipsi se damnant, ipsi quotidianis pœnitentiæ lamentis semetipsos affligentes, ipsi districtæ spiritalis vitæ et consuetudinis disciplinæ subjacentes, culpas suas Deo produnt in oratione. Ipsi etiam humiliter eas confessoribus suis aperiant in confessione. Cumque sic abscondita sua quotidie produnt, nihil sibi relinquunt, quod in futuro reponatur, hoc est quod in extremi examinis districta severitate publicandum puniendumque reservetur. Unde apte adhuc de talibus subjungitur :

Quia his, qui habitaverint coram Domino, erit negotiatio ejus, ut manducant in saturitatem, et vestiantur usque ad vetustatem. Habitare coram Domino dicuntur, quia per laboriosa spiritalis vitæ exercitia, per sancta et quotidiana cœlestis patriæ desideria divinæ majestatis conspectibus quasi præsentes quotidie assistunt, sicque habitantibus coram se cohabitabit ipse pius et misericors Dominus, quia piæ miserationis respectu super eos invigilat, ipse labores eorum considerat, ipse numerat. Eritque negotiatio eorum, ut manducant in saturitatem, et vestian-

tur usque ad vetustatem, quia ubicunque injustæ negotiationis aliquid congregasse se, ac comportasse meminerint, illud quodammodo comedunt, quia ne appareat coram Domino, amare recogitando, fortiter pœnitendo ac puniendo cibum suum faciunt, quia quotidie se in fletibus pascunt. Manducant in saturitatem plene et perfecte et sufficienter intrinsecus pœnitendo. Vestiantur usque ad vetustatem ad tegenda et abscondenda ea quæ pœnitent, decoris justitiæ operibus usque ad finem vitæ viriliter insistendo.

Post onus Tyri, quod pro modulo nostro exponendo jam transcurrimus, congruo ordine *onus jumentorum austri*, quod decimum est in numero, ponitur, quia spirituales homines, perfecti mundi hujus contemptores, qui vere habitant coram Domino, quorum negotiatio est, ut manducant, sicut diximus, in saturitatem, et vestiantur usque ad vetustatem, isti sunt vere *jumenta austri*, jumenta Spiritus sancti qui per austrum designatur. Ipse enim eos valido inspirationis suæ impulsu de lato et spatioso sæculi campo in Tyrum, id est in angustam spiritalis vitæ semitam compulit, non ut requiescant ibi, sed ut sub diversis oneribus, sub innumeris laboribus ac tentationibus a pristina ferocitate sua mansuescere addiscant. Has nimirum tentationes mysticis verbis propheta enumerando prosequitur dicens :

CAPUT X.

Onus jumentorum Austri, hoc est, eorum, qui angustam ad cœlum viam amplectuntur.

C **ISA. xxx, vers. 6, 7.** *Onus jumentorum austri. In terra tribulationis et angustiarum læna, et leo ex eis, vipera et regulus volans, portantes super humeros jumentorum divitias suas, et super gibbum camelorum thesauros suos ad populum, qui eis prodesse non poterit. Ægyptus enim frustra et vane auxiliabitur, ideo clamavi super hoc: Superbia tantum est, quiesce.* Per terram tribulationis et angustiarum terra et locus spiritalis cujusque ac perfectæ conversationis non inconvenienter accipitur, quam *jumenta illa austri*, jumenta utique Spiritus sancti vinculo obedientiæ subjugata incolunt, quæ per præsentis vitæ tribulationes et angustias ad latissimam æternæ jucunditatis pascua tendunt. Per *lænam* vero et *leonem*, *viperam*, *regulumque volantem* quatuor peccatorum incrementa nectare possumus, quorum primum est delectatio peccati, quæ per *lænam* significatur; secundum consensus peccati, qui ob fortitudinem, qua robustos etiam quosque interdum prosternit, apte *leoni* assimilatur; tertium operatio peccati, quæ comparata *viperæ* repentino morsu animam interficit; quartum scandalum peccati, quod, apte *regulo volanti* æquiparatum, quanto velocius discurrit tanto perniciosius multorum animas scandalizat et pervertit.

Quatuor hæc bestiæ in terra tribulationis et angustiarum sunt quasi portantes super humeros jumentorum divitias suas, et super gibbum camelorum thesauros suos. Possumus in gibbo camelorum intelligere eor-

peccatorum tortuoso exuberans tumore vitiorum, qui, dum suscepto super se jugo obedientiæ ad suscipienda et portanda spiritalis disciplinæ onera in terra tribulationis et angustiae sponte humiliari incipiunt, *jumenta austri, jumenta*, sicut diximus, Spiritus sancti jure nominari possunt, clamantes Domino cum propheta atque dicentes: *Ut jumentum factus sum apud te, et ego semper tecum (Psal. LXXII, 22)*. Super horum jumentorum humeros læna et leo, vipera, regulusque volans, *divitias suas*, quod diversa peccata sunt et vitia, portant quodammodo, dum ipsi perfecti homines quotidie oculis suis sollicitè proponunt et opponunt, quidquid aut ex delectatione aut consensu vel opere peccati commiserunt, vel ubicunque scandalo proximis fuerunt, et per hoc duro et difficili quotidiani laboris pondere semetipsos deprimunt, et afficiunt. Sed et *super gibbum camelorum portare thesauros suos* dicuntur, quando collectos et congestos ex eisdem quatuor peccati incrementis malarum cogitationum, iniquarum voluntatum, nec non et desideriorum thesauros in corda sua idem electi subtiliter rememoranda coacervant, non ut delectentur in eis, sed ut dignis poenitentiae fletibus puniantur pro eis.

Nec prætereundum quod, postquam dixit, *portantes super humeros jumentorum divitias suas, et super gibbum camelorum thesauros suos*, addidit, *ad populum, qui eis prodesse non poterit*. His sane verbis aperte datur intelligi quia vitia hæc, quæ sub nomine lænæ atque leonis, viperæ et reguli volantis notavimus, comprimi quidem possunt, ne homini solito more prævaleant; extinguuntur ita non possunt, quin iterum atque iterum contra hominem insurgant. Semper enim ad hoc tendunt, ut jumentum Spiritus sancti a via veritatis et justitiæ reflectant, atque *ad populum, qui eis prodesse non poterit*, ad populum utique malignorum spirituum subito et inopinato impetu suo divertant. Sed *populus iste prodesse eis non poterit*, dum regente ac custodiente Spiritu sancto cepta via homo graditur despiciens et abiciens quidquid ei diabolica machinatione opponitur. Unde adhuc sequitur:

Ægyptus enim frustra, et vane auxiliabitur. Aspirante enim et adjuvante gratia Spiritus sancti calida ac tenebrosa suggestio malignorum spirituum, qui per *Ægyptum*, quod interpretatur *tenebræ* designantur, ut vana et inutilis ab eo refutatur. Unde et apte mox in sequentibus ex ejusdem hominis persona dicitur, *ideo clamavi super hoc: Superbia tantum est, quiesce*. Quasi dicat: Quidquid populus iste obtendit, totum ad malitiam tendit. *Ideo clamavi super hoc: Superbia tantum est, quiesce*. Quiesce tumultuosis eorum immissionibus per delectationem et consensum intrinsicè consentiendo. *quiesce* a malis operibus, quæ et tibi mortis periculum et proximis scandalum generant abstinendo. Quies vero hæc quia non nisi per assiduum carnis mortificationem possidetur, apte in sequentibus ostenditur, cum protinus subinfertur:

A **VERS. 8.** *Nunc ingressus scribo ei super buxum, et in libro diligenter exara illud*. Possumus intelligere per *buxum* carnem maceratam per poenitentiam, per *librum* memoriam hominis vel conscientiam. Et est quasi pius et misericors Dominus dicat homini intrinsicè: *Ingressus* ad te intra te peccatorem te semper recognosce. *Scribo ei super buxum*, stabili et perfecta poenitentia macerare carnem tuam non desine, et quidquid illud est, per quod oculum majestatis meæ offendisti, *illud diligenter in libro exara*, illud in corde et conscientia humili semper poenitendum subtiliter rememora.

Et erit in die illa novissima in testimonium usque in sempiternum. In die novissima, cum de tenebris ad lucem, de morte ad vitam transieris, contra minacem impetum inimicorum erit tibi temporalis hæc poenitentia in testimonium usque in sempiternum.

VERS. 9-11. *Populus enim ad iracundiam provocans est, et filii mendaces, filii nolentes audire legem Dei. Qui dicunt videntibus: Nolite videre, et aspicientibus: Nolite aspicere nobis ea quæ recta sunt, loquimini nobis placentia, videte nobis errores. Auferite a me viam, declinate a me semitam, cesset a facie nostra Sanctus Israel*. Paucis his verbis æterna Dei sapientia breviter comprehendit, atque distinxit universa incitamenta malignorum spirituum, quibus adversus electos Dei se erigunt, quæ expositione quidem non indigent. Melius enim ea intra nos cognoscimus, quam dictis aut scriptis exprimerè possimus.

C *Populus provocans sunt quia homines semper ad hoc provocant, ut injuste contra Deum agendo iracundiam et indignationem ejus super se suscitent, et commoveant. Filii mendaces sunt quia mendacium diligunt. Filii nolentes audire legem Dei, quia et ipsi eam execrantur, et audire eam ac custodire volentes subvertere conantur. Qui dicunt videntibus: Nolite videre, et aspicientibus: Nolite aspicere nobis ea quæ recta sunt. Quia multiplici fraudis suæ nequitia excæcare homines solent, ne recta videant, ne recte videat et intellecta rectis operibus exsequi valeant, et quoscunque obtusa mentis acie veritatis viæ subducere possunt, his quasi imperiosa voce pertinaciter insistunt dicentes: Loquimini nobis placentia, videte nobis errores. Auferite a me viam, declinate a me semitam, cesset a facie nostra sanctus Israel*. Hæc sane malignorum spirituum verba nihil aliud sonant, nihil aliud insinuant, nisi qualiter per multimoda instigationis suæ argumenta errori suo eos addicere, et subjicere valeant.

D Sed quia pius et misericors Conditor et eruditor humani generis hæc subtilissima atque inevitabilia dæmonum machinamenta ostendit, sicut jam dictum est, et aperuit, ut contra fraudem et malitiam eorum electos suos vigilantiores circumspectioresque redderet, nunc etiam, ut ineffabilem pietatis suæ dulcedinem insinuet, qua conflictum suorum quotidie considerat, et pensat, quasi potenti contra

eosdem daemones invectione insurgens subjungit dicens :

VERS. 12, 13. *Propterea hæc dicit Sanctus Israel: Pro eo quod reprobastis verbum hoc, et sperastis in calumniam et tumultum, et innisi estis super eo. Propterea erit vobis iniquitas hæc sicut interruptio cadens, requisita in muro excelso.*

Ac si dicat: O vos maligni spiritus, fraudulentique deceptores animarum, qui reprobastis verbum veritatis ab initio, et sperastis in calumniam, et tumultum, et innisi estis super eo, iniquitas hæc, per quam animas salvandorum meorum cepistis, erit vobis sicut interruptio cadens, et requisita in muro excelso. Ego enim fortis et potens, ego misericors, ego clemens potenter interrumpam, ego, sicut interrumpitur murus, omnem munitionem, imò securitatem vestram, qua habitare in eis et possidere eos sperastis, manu potentiae meae confringam atque disperdam: quoniam subito, dum non speratur, veniet contritio ejus.

VERS. 14. *Et comminetur, sicut conteritur lagena figuli contritione pervalida [al. prævalida].* Nominus figuli seipsum, qui hæc loquitur, Creator et Redemptor noster vult intelligi. Hujus figuli lagena est quodammodo omnis creatura. Ipse enim noster figulus, nos figmentum ejus. Ipse factor noster, nos factura ejus. Lagena figuli hujus quasi contritione pervalida conteritur, quando lutea illa massa, quod est homo, quæ noxia vitiorum ardore induruit, re Spiritus sancti perfusa et emollita ad compunctionis et poenitentiae lamenta medullitus resolvitur. Hæc est prævalida illa contritio, qua optimus ille noster figulus lagenam, desperatam atque peccatorem misericorditer conterit, per quam congestam peccatorum machinam hinc et inde interruptam forti miserationis suæ manu disjecit, atque dispergit, sicque fit quod sequitur:

A *Et non inveniatur de fragmentis ejus testa, in qua portetur igniculus de incendio, aut hauriatur parum aquæ de fovea, quia exhausto de fovea cordis carnoso humore concupiscentiæ carnalis, quæ per aquam potest intelligi, noxiæ etiam delectationis incendium in carne, quæ per testam accipitur, mediante ac refrigerante Spiritu sancto sopitur atque restinguitur, ita duntaxat ut ignis poenitentiae fortiter ardens intrinsecus in corde pravæ delectationis, igniculum testæ carnis non patiatür accedere. Quod autem intulit dicens:*

VERS. 15. *Quia hæc dicit Dominus exercituum. Per hoc præcedentia verba sua quodammodo confirmat ut nullus propter enormitatem scelerum de misericordia Dei diffidat, si relicto tandem peccato ad eum qui verè misericors est, redire curaverit. Unde apte adhuc subjungit:*

Si revertamini, et requiescatis, salvii eritis. Ac si patenter dicat: Si relictis vitiis ad me Deum et Salvatorem vestrum reversi fueritis, et postpositis tumultuantibus carnalium desideriorum ac voluptatum curis in me et super me, qui vera requies sum, requiescere volueritis, æternæ vos saluti restituam, de præteritis criminibus salvando vos et emundando, atque contra persequentium vos malignorum spirituum violentam impugnationem potentia virtutis meæ misericorditer confortando.

In silentio, et in spe erit fortitudo vestra. [Si] subrepentibus perstreptentibusque vitiis nec consentaneis cogitationibus intertus, nec perveris actionibus exterius responderitis; insuper etiam spe firma, fide integerrima mihi soli, qui sperantibus in me, et de misericordia mea præsumptibus adjutor indeficiens assisto, perfecte adhæseritis, infirmabuntur et peribunt a facie vestra fortissima nequissimi hostis machinamenta.

VEN. GODEFRIDI

ABBATIS ADMONTENSIS

EPISTOLA AD O. QUONDAM MONACHUM SUUM

Ut sibi Josephi aliorumque auctorum libros exscribendos mittat.

[(Anno 1153.)]

(R. P. Bernardus Pez, *Thes. Anecd.* tom. V, parte III, col. 364, in codice diplom.-historic.-epistol., ex ms. Tegerns.)

G., Dei gratia id quod est, dilecto in Christo filio O., columbam imitari Noe, quæ emissa retulit ad arcam ramum virentis olivæ.

Qui naturas ferarum didicerunt et noverunt, hoc aliqui eorum scribunt, et dicunt quod naturali qua-

dam dulcedine ad illa loca frequenter habent recursum, unde primum vivendi sumpserunt exordium. Ita frater, et tu, ut emissiones tuæ sint paradisi malorum puniceorum, ad sinum matris tuæ Admontensis Ecclesiæ, si non corpore, saltem animo, sã-